Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De fine - Cod. Ettenheim-Münster 334

[S.l.], 1742

Pars Ima

urn:nbn:de:bsz:31-131744

Visual Library

Tractatus 4tus

De Fine

utriusq substantiae spiritlis et corporeae

Praesente tractatu ob importantiam et diversitatem materiarum, necnon occurrentium in duas dividetur partes. in 1a agetur de fine, illiusq quidditate et proprietatibus. in 2da de mediis illum assequendi, scilicet de actibus humanis, gratia, et meritis. Sit igitur

Pars 1ma

De Fine

Caput 1.

De Fine ut sic.

Finis communiter ab omnibus sive Theologis sive Philosophis definiri solet, quod sit id, cujus gratia aliquid fit. unde fuit in ethica divinusq, causa finalis in intentione semper est prima. porro ad meliorem dicendorum intelligentiam

Dividitur 1o in finem cujus, qui scilicet ratione sua intrinseca amabilitatis per se appetitur ut v.g. est scientia. et finem cui, qui est subjectum, cui v.g. scientia applicatur. 2o in finem qui, seu objectivum, et in finem quo seu formalem. prior est illud bonum quod amore prosequimur, et per consequentia media inquirimus, ut est v.g. ars. posterior seu formalis est consecutio ejus boni seu actus ille quo objectum amatum assequimur et possidemus

ut S. v.g. studium, quo artem paramq. 3tio in finem operis et operantis, ad finem, qui ex sua nâa ordinat, et dicit et intrinsecus. Ad 2dum qui et extrinsecus vocat, qui n ex nâa sed sola operantis intentione ordinat. 4to in finem intermedium et ultimum. prior est qui n ultimato sed cum subordinatione ad ulteriorem finem quaerit, ut sunt delectationis gratia navigo in Londini, ubi votum peregrinationis explere intendis. posterior est qui ad ulteriorem finem n ordinat. Et si caeteri os ad illud ordinant, dicit finis simpliciter ultimus, seu tota vita summum quid. his igitur ortis sequitur

Quaestio prima

Quomodo et an Deus agat propter finem?

Supp. 1o quod sicut in oibus caûs aliud est causalitas, et aliud raoe formalis causalitatis, ita similiter praescindi potest raoe finis a causalitate finis et quidem, quod aliqua actio sit propter finem duobus modis sit propter finem tum propter vera caûm finalem, et propter finem tum propter raoe solum finalem praescindendam ab imperfectionibus dependentiae et distinctionis, quae in oi vera et propria causalitate reperiuntur. Quaeritur ergo an Deus in suis actionibus agat propter finem tum propter vera caûm finalem, vel solum tum propter raoe finalem? circa quod

Supp. 2do actionum divinarum alias esse immanentes alias transeuntes. Immanentes sunt, quae operantur ad intra, quarum aliae sunt communes et cois tribus Personis, ut intellectio, volitio &c. aliae notionales et n cois ut generatio verbi et processio Spiritus Sancti. Transeuntes sunt, quae operantur ad extra, et varie considerantur, 3 quatenus se tenent ex parte Dei, vel prout se tenent ex parte termini et creaturae productae ab actione Dei dependentis, ubi ta

Prob. 2. contra alios et praesertim Durand. et Suarem,
quem actioe Dei n formalr sed virtlr tntu in effectu productum tan=
tum; quia scia operativa in Deo n distinguitr ab illitu et volte
illig: actio o illius et volis e formal imanens, cum sit
actio vitalis. go et operao debet ee formalr imanens. imo si
operac Dna distinguerer realitr ab ipsa scia, utpote in creaa
producta existens, seqretr scia executivam n ee infinitam
in actu 2do utpote in creaa limitato: sicut illig Deus n et
infinitus, si realitr distinguerer ab illtioe. Dein si Angeli mo=
vent coelos operatioe sui illtus efficaci, ut coitr docetr in scholis, qua
imperfectior agdi modus tribuatr Deo? his itaqe praesuppositis
Dico primo Deus agens ad intra sive libere sive necrio n agit ppter
finem tamqm ob cam finalem, sed tqm ob raoe finis. 1a pars sic
Prob. quia caa finalis e caa extrinseca uti patet ex Phica, et n
influit in effectu nisi eo modo quo causatr, scil extrinsece et meta=
phorice tntum: operationes autem Dni imanentes sint intrinsece et rea=
litr ipse Deus: go n possunt provenire a fine tqm a caa finali.
Prob. 2a p. a pari. Sicut attributa Dna n sunt libere caa effectae
rigorosa, quia haec dicit in effectu imperfectioe distions et dependentia,
possunt tn libere caa effecte virtlr, ipse nta Dna, a qua vir=
tualitr dimanant, et quo dicitr rao a priori attributorum:
go similitr licet volitio Dei et libera et necria n possit habere caam
finalem rigorosam ob raoe mox datam; et quia n pt illi aliquod
ee a vera caa finali sine dependentia, habet tn in Deo quandam
raoe volendi hoc ipso qd agat ppter finem, ut statim infers osten=
detur, quo dicitr caa improprie seu virtlis, seu rao finis quod n
e alia quam Dna bonitas movens et detrahens Deum ad elicien=
das has et illas cogitaoes etc. ut clare ostendit S. Thomas 1. cont. gent.

c. 86 ibi: finis ē rao volendi ea, quae sunt ad finē; Deus a. vult bonitatem suā tqm finē: oīa ā alia vult tqm ea, quae sunt ad finem: sua igitr bonitas ē rāo, quare vult alia, quae sunt diversa ab ipsa. hinc

Dico 2do Deus agens ad extra agit pptr finē tqm pptr cām finalem.

Prob. nam qui universa pptr semetipsum operatus ē Dñus proverb. n potuit n oēs effctus à se pdtos ad se tqm finē ordinasse. unde et Apoc. 1. alpha et omega, principiū et finē se vocat. imo cum nihil realitis sit in effctibꝫ creatis, quin ex volitiōe divnā causalitr profluxerit, oportet oīmodam rerū creatarū n tantum in Deum tqm ultimum finem, sed in bonū universi, imò et in alia tqm fines intermedios ac proximos v.g. bona creata, ordinabilitem ee à Deo decretā; quia et Dei ad extra transeuntes actiones sive effctus à Deo sunt tum pptr bonū aliqd creatū seu finē proximū, tum pptr increatū ipsiꝫ divnae eentiae bonitātē seu finē ultimū. his igitur gsi certis recte

Dico 3tio non solū effctꝫ à Deo producti sed et eiꝫ volitiones libere oēs et productiones ad extra dirigantꝫ et ordinantꝫ in finē; 1° tqm ad eād 2° tqm ad rāoē finis. 2da pars cstat ex dictis; quia tertius modus n datꝫ. et pma

Prob. sic. 1° quoad actiōēs eentales imanentes. oīs volitio divna sit pptr bonitātē divnā; qua sit vltas divna alicuiꝫ ad sui amorē vel et creaturarū, pptr sui amorē; et hoc certū est, nam aliàs Deus caeco modo vellet et qsi insipienter ageret: imò n pot n agere nisi pptr suā bonitātē quia infinitè bonus ē, et oīa illiꝫ opera necriò bona sunt, iuxta illud Gen. 1. vidit Deꝫ cuncta quae fecerat, et erant valdè bona: ergo sic pptr bonitātē suā vult et operatꝫ, operatꝫ et vult pptr finē.

2do quoad actiones notionales. nam in ipsa productione spiritus Sancti includitur actio, quae bonitate increata in Patre et Filio communicativa, et in Spiritu S. communicata respiciens tamquam finem, non quidem similiter extrinsecè, sed similiter intrinsecè motivum; quia ille ipse amor quo Pater et Filius se invicem tamquam unico spiratore diligunt, habet pro objecto ipsa spiratione à Patre et Filio prodamata ex motivo bonitatis sua increata: quod.

3tio quoad actiones transeuntes ad extra constat similiter ex eo prov. 16. universa propter semetipsum operatus est Deus, et ex illo Rom. 11. ex ipso et per ipsum, et in ipso sunt omnia. quae verba D. Thomas exponens ait: per ex ipso, designare causam efficientem, per illud per ipsum causam exemplarem et per illud in ipso causam finalem creaturarum, quae est ipsa Divina bonitas. hinc

Nota, quod dicitur Deum agere ad extra propter causam finalem, illud non quidem esse, quatenus creatio seu productio effectus se tenet ex parte Dei; quia sic non operatur propter causam finalem, cum nullam sui habeat causam, sed propter rationem finalem tantum; sed quidem esse, quatenus se tenet ex parte sui et effectus producti; qui propter finem operatur propter veram ~~causale~~ causam finalem, sed Deum creatum esse ut sequitur ex scriptura iam saepe annotatum et certum. At adhuc restat solvenda circa hoc alia

Quaestio 2da
Quem finem sibi Deus proposuerit in condendo mundo?

Origines putavit mundum non fuisse creatum à prima Dei intentione, sed ad poenam creaturarum spiritualium peccantium, quas supposuit ante mundum conditum. Sane laboris non est multis hunc refutare errorem, cum scriptura ipsa saepe citato textu prov. 16. universa propter semetipsum operatus est Deus, eum penitus destruat.

Alij ex modernis suspicati sunt finem quem Deus in condendo mundo sibi proposuerit, esse gloriam ex rerum universitate, et ex incarnatione in Deum redundaturam. verùm quicquid hanc arbitror via sustineri posse; quia gloria illa extra Deum est, Deus verò ipse suus sibi finis, et se ipso beatus est. Unde cum Deus necessario amet finem suum, necessario incarnationem decrevisset, nec à mundo creando ullo modo potuisset abstinere, quod est contra sanam fidem.

S. Augustinus l. 83. quæst. q. 28. quærenti, cur fecerit Deus cœlum et terram, respondendum ait: quia voluit. ulterius quærenti cur voluerit, dicit, stultam esse quæstionem illam, cum nulla sit causa divinæ voluntatis. hoc verum est, at præterea non negat S. Doctor, Deum aliqua ratione motum fuisse, ut mundum crearet potius, quam non crearet; nam et ipse l. 11. confess. c. 21. hanc condendi mundi justissimam causam fuisse, ut à Deo bono bona opera fierent. hoc est ut perfectionem suam alijs rebus communicaret. quare

Dico. quamvis hanc rationem concilia divinæ inspicere et venerari sit, propria et vera ratio et finis, quem Deus in creando mundo sibi proposuit, videtur bonitas divina creaturis communicanda. ita communis Catholicorum.

Prob. ratione S. Thom. 1. p. q. 44. a. 4. illud quod primum agens intendit omnibus communicare, id quod omnia creata intendunt consequi est finis omnium: atqui sic se habet bonitas divina; quia universa propter semetipsum operatus est, et hoc et omnia alia creata in ipso quiescunt; ergo m. ulterius constat ex scriptura 1º de Angelis Heb. 1. omnes sunt administratorij spiritus. et alibi scriptum 2º de hoc. Joan. 17. hæc est autem vita æterna ut cognoscant te solum Deum verum. 3tio de cæteris rebus creatis omnibus ex illo proverb. propter semetipsum omnia operatus est Dominus.

Nota tamen quod hoc tempore idipsum esse de fine ultimo simpliciter tali, quatenus totum universum cum singulis suis partibus ordinatur in Deum sicut in finem, in quantum in eis per quamdam imitationem divina bonitas repræsentatur.

universa e hoc mundi moles, ut ait S. Basilius hom. ii in Hexam.
perinde ac liber litteris exaratus, palam contestans et depraedicans gloriam
Dei, ejusque augustissimam Majestatem, arcana alioquin et invisibilia
abunde enuncians sibi ipsi creatione, quaerenus ad cognitionem attinet
veritatis. nam et ob alios fines intermedios propter hoc univer-
sum creata fuisse scriptura sacra palam testatur, 1o de Angelis Hebr. 1. omnes
sunt administratorij spiritus in ministerium missi propter eos qui haere-
ditatem capiunt salutis. et alibi pluries aperit, Angelos in cus-
todiam hominum fuisse datos. De rebus caeteris constat Gen. 1. propter hominem fuisse
creatas; ait enim ibi Deus: faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram
et praesit piscibus maris et volatilibus coeli, et bestiis, universaeque terrae
ergo.
Nota. Licet sint omnia propter finem sive ultimum sive intermedium creata
sunt, ita necessario sequi illa omnia propter finem a Deo destinatum semper agere,
et hoc certum est, et experientia constat, qua videmus cuncta invicem servire.
at quid de homine, quem ad solum finem ultimum creatum dixi, an
semper propter illum agat, sequens declarabit

Quaestio 3tia
An homo semper formaliter agat propter finem
ultimum.

Suppo. 1o Ex dictis certum esse, res omnes creatas propter finem ultimum
agere. licet diverso modo, scilicet vel ut eum possideant, ut Angeli et homines,
vel ut ordini et ordinationi suae obsequantur, ut bruta et caeterae res creatae.
ut certum cum Angeli sive boni sive mali extra statum sint meriti, adeoque
jam ... propter finem suum ultimum quaerendum, ibi eum videndo et adorando,
hi vero sua justitiae satisdando, status quaestionis cadit in solum hominem,
qui solus superest creatura rationalis, cui competit propter Deum operari, ut illum
possideat. Dubium quaestioni facit, quia liberum habet homo arbitrium
ex varietate, adeoque potest agere vel bene vel male, vel prout ... in-
differenter omnia, adeoque ex fine bono, malo, et indifferenti ad ultimum.

Probo. 2do aarios pro sua stabilienda opinione finem ultimum duplicem distinguere, formalem nimirum seu beatitudinem in coi, et materialem seu rem illam, in qua collocat homo sua beatitudinem, sive sit Deus, sive bonum proprium.

Probo 3tio ex eodem fine hoi multiplicem modum operandi propter finem ultimum attribuunt. 1mo actualiter, cum actu expresso voluntatis tendit in finem ultimum, quod est formaliter propter finem ultimum agere vocant. quomodo constat hoc non semper operari. 2do habitualiter quod habitualis dispositio operantis in hoc ad finem ultimum: hoc ex ratione huiusce dispositionis ipsi dominantis diuersa habitualiter referre in ultimum finem. neque hoc modo homo semper agit, ut patet ex mortaliter peccante. 3tio virtualiter quod actualis volitis praecedens manet in virtute, in qua operatur, etsi nil cogitet de fine. neque hoc modo homo semper operatur, quia supponit actualem, quia apud quosdam rarissime, et hic non dici dicat. 4to interpretative quod operatur circa aliquod obiectum quod ex natura sua ordinatur ad finem, quem non prorsus neque actu cognoscit, neque actu intendit. e.g. qui dat eleemosynam propter honestatem misericordiae nihil de Deo vel beatitudine cogitans censetur operari interpretative propter Deum, et propter beatitudinem saltem in obliqua intentione, quia, aiunt, ipsum bonum honestum, quod expresse intenditur, ex natura sua refertur in Deum, et est medium quo tendimus in beatitudinem. alii hunc modum vocant cum virtute ex parte operis. et hoc modo volunt hominem semper agere propter finem ultimum formalem, quotiescunque voluntas libere et humano modo operatur, nisi hac ratione, quia voluntas non potest velle nisi bonum: ergo agit propter finem ultimum formalem, pro semper, quotiescunque vult, sive bene sive male velit, quia beatitudo formalis pro obiecto habet bonitatem ut sic.

Quidquid sit de hac sententia ferme coi theologorum mihi non placet, quia ut dixi in tractatu priori, voluntas malum qua malum eligere sponte sua potest, et hoc toties ferme facit, quoties studio et ex malitia peccat nullo alio fine illecta: ergo quoad hoc non subsistit, quia in tali casu

non beatitudinem, sed malum qua malum appetit. Sed tamen neque
hoc solvit statum quaestionis, qui solus versatur circa finem rerum
ultimum, qui est solus Deus iuxta illud Apoc. I. ego sum A. et ω.
principium et finis; extra quem nulla alia datur beatitudo
et bonitas iuxta illud Matth. 19. et Luc. 18. quid me dicis bonum?
nemo bonus est nisi solus Deus. unde neque videtur bona ista divisio
finis ultimi in finale et malum, nam cum universa propter semet
ipsum Dominus operatus sit, caeterae res creatae sunt fines intermedii tum
si bono sit, si vero malo, eis non nisi interpretative, et modo adul-
terino ratio finis ultimi attribui potest, ut in probationibus videbimus.
Ergo ea de qua dubitatur difficultas solvenda restat, an homo sit propter ipsum
agat, pro quo
Resp. 4to actiones humanas spectari posse vel in esse physico vel morali, vel
utroque simul [struck through], vel ut indifferentes. de actione in esse physico et morali
bono spectata certis omnibus sublata videtur, quia adeo physice Deus non solum
conserviit, sed et promovet, et hoc casu homo agens agit ut creatura
producta a creatore seu fine ultimo ad agendum producta
propter finem universi; adeo extra morale bonum sed dat gratiam, et
homo absque fine illa nihil bene potuerit, et quae sunt talia esse
immediate ab ipso profluit, ita et immediate in illum dirigitur.
De indifferentibus quae sunt media inter bona et mala, hoc ipso quia propter
nullum finem sit, quoad esse suum morale, si ita appellare fas est, propter
ultimum finem non nisi in actu primo, quatenus nimirum in ultimum
finem referibilis est, fieri potest. Sed de hoc alibi plura. De moraliter
malis vel et physice de se malis res iterum certa videtur eam nunquam
propter finem ultimum poni, patetque ex pluribus scripturae S. locis
ubi Deus conqueritur se derelictum, et praesertim Jer. 2. ubi per os pro-
phetae ad populum suum ait: quid invenerunt patres vestri in me

Aginneto

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
gefördert
durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

iniquitatis, quia elongaverunt à me, et ambulaverunt post
vanitatem et vani facti sunt: ... Transite ad insulas Cethim, et
videte si factum est huiuscemodi. Si mutavit gens deos suos, et
certè ipsi non sunt Dii: populus vero meus mutavit gloriam suam in idolum.
obstupescite caeli super hoc ... duo enim mala fecit populus meus, me
dereliquerunt fontem aquae vivae, et foderunt sibi cisternas, cister-
nas dissipatas, quae continere non valent aquas. et C. 3. v. 21. vox
in viis audita est, ploratus et ululatus filiorum Israel, quoniam iniquam
fecerunt viam suam, obliti sunt Domini Dei sui, ad quem Dominus: converti-
mini filii revertentes, et sanabo aversiones vestras. Resp. 3o
si stantibus

Dico: etsi homo ex instinctu naturali appetat Deum seu finem
suum ultimum, idem tamen saepe convertitur praeter illum ob perversam suam propriam
voluntatem. 1ma pars, quod scilicet omnis homo naturaliter appetat Deum constat
ex hoc, quia appetitus rationalis, prout ipse à Deo creatus, ex natura
sua bonus est, et in bonum tamquam sibi conveniens fertur, et ferretur semper
nisi peccato fuisset vitiatus: ergo cum solus Deus bonus sit, a quo ex con-
sequenti omne bonum participat, sequitur, ut si appetitus rationalis naturaliter bonum
appetit, Deum appetat.

Prob. 2. p. 1o quia ut probavimus alibi, voluntas pro suo libitu potest eligere
malum quà malum, idque eligit, quoties ex mera malitia peccat,
ergo tunc non operatur propter Deum seu ultimum finem, qui summum bonum est.
2o Actus indifferens de se neque est bonus neque malus, hoc ipso quia inter
utrumque mediat, ergo non participat de summo bono nisi in actu 2o, quia
non est actu bonus, sed primum in bonum convertibilis: ergo neque fit propter
summum bonum seu finem ultimum. dato actum dari infrà probabimus.

ptio ex communi omnium scholastica et prout aperte ex citata scriptura
aliisque innumeris colligitur, hoc de peccat mortaliter, quod dicitur se avertit
à Deo seu ultimo fine, et convertit se ad creaturas, seu ultimum
suum finem contra ordinem rationis malitiose ponit in creatura: atque
hoc proprie sit: quod ille de hoc non curat propter Deum. Ex his
Colliges 1o peccante mortaliter toties quoties peccat mortaliter, finem
suum ultimum in creatura, quam amat, ~~ponere~~, ut vult S. Thomas vult
in amore proprio, quia propter bonum proprium omnia alia appetit, constitu=
ere; non quidem ut in illo finaliter quiescat, sed interpretative tantum,
quatenus scilicet hic et nunc à Deo recedit, eique creaturam anteponit.
Nam vix christianus est, qui peccando mortaliter vel in ipso actu pec=
caminoso vel ante non advertat, eum ex ipsa conditione peccati adver=
tere debet hanc actionem esse contra Deum, et ipsius legem aeternam, et
contra suum ultimum finem; si ergo nihilominus peccat, hoc ipso quia
propter finem et quidem saltem ultimato aliquo propter ultimum agit, sed propter
Deum, propter creaturam agere taliter necesse est, non quidem, ut dixi, ut in illa
finaliter quiescat [q hoc est] vel ut in eo suam beatitudinem praesentem, et futuram
in ea reponat, quod nequidem perversissimus faciet advertito, sed tam
rationis consilio, quia ut ait S. ~~Thom~~ Augustinus Enchirid. c. 44. natura
etiam in malis suis non potest amittere beatitudinis vero appetitum, qui ei
connaturalis est, et patet ex divite illo Evangelico, qui in
extrema desperatione tam ardenter stillam aquae caelestis ab Abraha=
mo petebat, sed tantum pro hic et nunc, vel est pro hac vita.

Colliges 2do peccante contra venialiter tantum hoc ipso quia à Deo
non recedit, sed tantum aliquo affectu impeditur in illius amore et
servitio, sequitur, praeter ultimum finem, quem semper in Deo ponit, ad=
mittere quemdam finem intermedium, quo tardatur in amore

adinstar peregrinantis, qui in via licet ibi aliquantulum paululum impeditus, non in locum destinatum citius perveniat. Ex quo colliges 3tio impossibile esse, quod idem homo pro eodem tempore efficaciter appetat duos ultimos fines totales et adaequatos, quia finis ultimus est, quod diligit homo super omnia, et omnibus aliis praefert: sed non potest nisi unicus finis super omnia diligi et omnibus aliis praeferri; si enim essent duo, neuter plus altero amaretur, alterique praeferretur; unde et Christus Matth. 6 dixit: nemo potest duobus dominis servire, aut enim unum odio habebit et alterum diliget. Imo stricte loquendo non datur neque dari potest nisi ~~unus~~ finis ultimus scilicet Deus, ad quem omnis beatitudo formaliter refere~~tur~~tur; et res creata; quae omnis sub beatitudine adulterina venit, et ad quam quilibet peccatoris non nisi finis potest dici, in eius necessarium respective ad eum; cum quo Christus ipse dixit, ut patet ex cit. L. aliisque quam plurimis, hasce duas beatitudines stare non posse. Res tota deinceps videbitur.

Caput 2dum

De fine in particulari seu de beatitudine.

Priori in capite Theologi scholastici beatitudinem distinxere in materialem et formalem, vel dividunt in objectivam et formalem. objectivam dicunt cum S. Thoma hic a. 1. quod sit bonum totaliter quietans et satians appetitum. formalem vocant huius actualem possessionem, seu operationem illam qua apprehenditur et possidetur summum bonum. At sane hoc sola vera et sola admittenda videtur ratio, nam homo quidquid agit illud sub bono vel beatitudine quadam agit ideo, ut quietet et satiet appetitum suum

propter finē obiectum, quia in obiecto quod amat ponit finem
suum.
Dividitur beatitudo obiectiva in naturalē et supernaturalē: naturalis ē illa, quae
naturae hominis proportionatur, seu ad quam homo per propria sua naturae perve-
nire potest. Supernaturalis verō ē, quae naturam hominis excedit, et quam homo
sola virtute Divina et auxilio supernaturali consequi valet. utraque iterum
dividitur in beatitudinem huius vitae quae ē imperfecta, et solum inchoata,
et beatitudinem patriae quae ē perfecta et consummata: item in essentialē, quae
versatur circa obiectum beatificum, seu circa Divinam: et accidentalem
quae etiam alia obiecta inferiora se extendit, ut intuitio corporis
Christi in caelo, cognitio creaturarum, gloria corporis beati etc.
Porro multitudinem desudant Theologi scholastici in evertendis
sententiis antiquorum philosophorum, quarum S. Augustinus l. 19. de Civit. c. 1.
ex Marco Varrone 290. refert, quae diversa de fine ultimo
constituere. omnes tamen facile ad has tres classes, scilicet bona animae, bona
corporis, et bona fortunae reduci possunt. Verum opere pre-
tium vix duximus eā pluribus eandem refutare, praesertim cum
ex dictis et quae ex scriptura tam novi quam veteris testamenti satis
clarum fit, nullum verum bonum esse, quo anima satietur, nisi quidē e
aliud, ait S. Aug. l. 22. de Civit. c. 30. quod per Prophetam dixit: Ero
illorum Deus, et ipsi erunt mihi plebs? nisi: ego ero unde satientur,
ego ero quaecunque ab omnibus honeste desiderantur, et vita et salus
et virtus et copia, et gloria et honor, et pax et omnia bona? sic
enim et illud recte intelligitur, quod ait Apostolus, ut sit Deus omnia in omnibus.
ipse finis erit desideriorum nostrorum, qui sine fine videbitur, sine fas-
tidio amabitur, sine fatigatione laudabitur. hoc munus hic affectus,
hic actus profecto erit omnibus, sicut ipsa vita aeterna communis. et

habeo si contra quaecunque suaderi pot. hoc quiviis tot[ius] n[on]
nisi corpore constat et a[nim]a: quod ullius eiusdem generis bonis [illegible] satiari
pot. Jam corporalibus rebus hoc non satiari omnimode in natura
habeas divitias, habeas bona, habeas amicos, uno verbo o[mn]ia, quae mundus
habet, si a[nim]a tristatur et dolet, hoc ius non satiatur: imo si ius ea
voluptuose fruitur, nunquam deficit vel sine timore illa a[m]ittendi
perdendi, vel sine desiderio inordinato plura aquirendi, [er]go
[er]go a[nim]a nunquam satiatur, et eo miserior, quo magis indiget: [er]go bonum
quod a[nim]am satiat, debet esse quidam his excellentius, aeternum et infinitum
quod in suo bono persistat, et quod a[nim]a suo amore nunquam exhauriat,
quod solus Deus est. Sicuti argumentabatur olim S. Aug. l. de beata
vita cum suis sociis. Hoc ergo supposito certo, iam
cupit animus illum adesse, ubi sine fine sperat permanere et
extremis tandem laboribus gaudeat caelestia gustare, quibus fruentur ii,
qui perfuncti laboribus et studiis suo fine sunt potiti. Sit igitur
de beatitudine formali vera

Articulus jmus

De Beatitudine formali [illegible]

Et quamquam quid acturi sint in corporibus immortalibus atque spiritualibus sancti
nondum cum carne carnaliter, sed spiritualiter iam vivente, quod dominus dignatur
adiuvare videamus: et illa quidem actio vel potius quies atque otium
quale futurum sit, si verum cum S. Augustino l. 22. de Civit. c. 29. velim dicere,
nescio. non enim hoc unquam per sensus corporis vidi, si a[utem] hoc mente id est
intelligentia vidisse me dicam, quid est aut quidem nostra intelligentia ad illam
excellentiam? ibi enim est pax Dei, quae sicut ait Apostolus, superat omnem
intellectum, non dubium quod noster sive. Sed quia et nos pro modo nostro
pacis eius participes facti sumus in nobis atque inter nos, et cum ipso pace

quantum nostrum semen est, obtinebimus; isto modo prope modo sumus
iam sicut Angeli; nos quam non longe infra quemlibet profectum mentis
excellant. Considerandum est, quod Apostolus dicebat: ex parte scimus et ex
parte prophetamus, donec veniat quod perfectum est. et videmus nunc per
speculum in aenigmate, tunc autem facie ad faciem. Sic iam vident sancti An-
geli; quia Dominus dixit: videte ne contemnatis unum de pusillis is-
tis; dico enim vobis quia Angeli eorum in coelis semper vident faciem
Patris mei, qui in coelis est. Sicut ergo illi vident, ita et nos visuri
sumus, sed nondum ita videmus. Propter quod ait Apostolus illud quod paulo ante
dixi: videmus nunc per speculum in aenigmate, tunc autem facie ad faciem.
Praemium itaque fidei nobis visio ista servatur, de qua et Joannes Apostolus
loquens: cum apparuerit, inquit, similes ei erimus, quoniam videbimus
eum sicuti est. Iam inter Theologos est

Quaestio 1ma
An Beatitudo nostra essentialis in sola visione Dei consistat?

Lis pertinax esse videtur Thomistas inter et Scotistas, quorum primi
beatitudinem formalem in actu illius visionis seu divinae essentiae constituunt
adaequate; posteriores vero in actu voluntatis seu actu amoris amicitiae, quo
diligitur Deus propter se, actu illius sive visione divinae essentiae praesupposita
et habente; nam reliqua beatitudinis [illegible] facile ad illas referri possunt,
eo quod loquantur de statu et perfectione omnimoda beatitudinis, non vero quoad
eius essentiam, seu rationem formalem, ideoque extra statum quaestionis, pro quo
nota: aliud esse loqui de beatitudine quoad statum et aliud quoad essentiam
seu rationem formalem constitutivam illius: loquendo enim de statu seu perfectione
beatitudinis certum est plures ad illam concurrere, pertinere, nec sola visione
nec solo amore aut delectatione ad ista quaerere, [illegible] eo quod ad
reliquas potentias et naturam totam perficiendam et beatificandam con-
ducunt; quia constat in beatitudine potentias omnes quam corporis

gelari debere oibq bonis sibi gvenientibq et 4 optimatis, iuxta Aug. ps. 102. qui replet in bonis desiderium tuum. unde et S. Aug. l. 3. de Civit. c. j. beatitudem definivit esse rerum optandarum cumulata veritudem. Ergo quo de essentia et ratione fmli gstitutiva beatitudis essentialis optimum videtur media via incedere. 1o re

Dico. quemadm. seu cognoe obti in quo sita est beatitudo requiritur quidem ad illius possessione seu ad ultimum finem fmlem, sed satis non est, si poro ratione vehit seu per amor illa non gmittetur. non vero de essentia illius est gaudium sed

Prob. j. p. ex script. etqua in nro proposito via veluti sbee pl debuimus cum illa sedis, possessione ultimi finis obti per cognoe exprimatur, ut j. Joan. 3. videbimus eum sicuti est. j. Cor. 3. videbimus facie ad faciem. clarius Joan. 17. haec est vita aeterna, ut cognoscant te solum Deum verum.

Prob. 2a. p. ex eadem script. quo beatitudem fmle in actu amoris et visionis gjunctim refert. j. Joan. 4. charmi diligamus nos invicem: quia charitas ex Deo est, et ois qui diligit ex Deo natus est, et cognoscit Deum. qui non diligit non novit Deum, quoniam Deus charitas est.. et qui manet in charitate in Deo manet, et Deus in eo. Dein finis ois praecepti est charitas j. Thim. j. item mandatum primum et maximum in lege est diligere Deum: quo illius observatio seu dilectio actualis erit summa recompensatio et gsequr beatitudo fmlis.

Prob. utraque pars hac ratione. quia veritas incognita non sentitur, nec cognita absque amore delectat. ideo utrumque innuere videtur textus illae j. Petri j. in quem desiderant Angeli prospicere. ubi annotat desiderium est seu amore, et visione. quae et S. Aug. in l. de moribus Eccl. c. 3. sic ait: beatus quantum existimo, neque ille dici potest qui non habet quod amat, qualecumque sit: neque qui habet quod amat si noxium sit, neque qui non amat quod habet, etiamsi optimum sit. nam et qui appetit quod adipisci non potest, cruciatur, et qui adeptus est quod appetendum non est, fallitur, et qui non appetit, quod appetendum est, aegrotat.

q. Prob. quia gaudium est de re habita et jam possessa: sed Deus iam possidetur et cognitione per ~~amorem~~ cognoe ut verus, ~~...~~ per amore ut bonus: ergo.

Dices: Xtus dixit intra in gaudium Dni tui.

Dico. non illius possessionem gaudij tota essentia est cognoe et amore, non ~~...~~ ab amore indistincta.

S. ceteris ~~...~~ ~~gaudium~~ ~~...~~ gaudium manere non poe.

beatitudem seu possessione Dei sine omni motu in beatis ad beatitudinem essentialem non ... ad eius pertinentes.

ob. Thom. ista. scriptura ipsa et passim SS. PP. antiqui aiunt Deum possideri ab iis, a quibus intuitive videtur: ergo ultimus finis formalis positus est in sola operatione intellectus.

R. D. Cons. inadequate C. cons. adequate sumptus N. Conseq. nam quaelibet res quae duabus partibus essentialibus aeque et specificis constat, solet multoties exprimi modo per unam, modo per aliam et praesertim, quod ut cognitio amorem / secundum nostrum concipiendi modum, praecedit aliam.

Inst. 1. atqui beatitudo formalis non potest consistere nisi in unico solo actu: ergo. ant. prob. beatitudo formalis debet consistere in perfectissima operatione: atqui operatio perfectissima solum est una: consequentia patet, quod duae operationes specie inter se differentes, necessario una debet esse perfectior altera, cum species se habeant sicut numeri qui in indivisibili consistunt: ergo.

R. D. M. debet consistere in perfectissima operatione ex parte obiecti C. M. solum ... N. M. at operatio perfectissima solum est una ex parte speciei spectata. ex parte N. M. et D. m. C. m. ex parte obiecti n. m. nam in attactu obiecti infiniti operatio utriusque idem perfectissima est, quia operatio intellectus, quia utraque tendit in eadem ... in obiectum infinitum, etsi cognitio prior sit in actu; nam beatitudo non desumitur a cognitione consequenter procedit ab intellectu, et consequenter tendit in obiectum. quod a solo unico actu pertineat ad essentiam beatitudinis N. supp. quod nunc probabitur.

Inst. 2. qui Deum clare videt, non potest non esse iste beatus, etsi in illo instanti ratione supponatur quod Deum nondum diligat: ergo ultimum finem obiectivum possidet solo possessione essentiali; ac proinde amor ad essentialem ultimi finis possessionem non requiritur.

R. N. ant. nam beatitudo dicit possessionem summi boni, quod sine amore non possidetur, quia ut res mea sit, non cognitione, cum illa ordinarie versetur circa res extra existentes; unde et S. Joannes dixit: Deus charitas est, et qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo.

Inst. 3tio atqui ad hoc sufficit sola visio: ergo. A. P. creatura quae clare Deum videt, non potest eum odisse, cum nulla ratione mali in eo percipiat quod odium causet: ergo.

Ad faciliorem solutionem obiectionum. Nota 1. de cognitione, quod ea sit possessio summi boni inchoata et partialis; quia Deum cognoscendo, Deum quasi ad se trahit et possidet; quia intellectus res sibi praesentes efficit, et quod possum esse intentionale. quia Deus est spiritualis. ratio est disparitas habetur inter visionem v. g. agri et Dei; quia ager non coniungitur intellectui cum hoc est possessio civilis. etc.

bonum est Dei obiectum intellectus non ut amandum sed ut cognoscendum.

item cognitio se habet ut conditionem amoris eiusque gratiis et non beatitudinis.

item cognitio et amor esse eiusdem perfectionis. item esse partes aequales. hinc cognitio licet sit in executione prima, non est in intentione secundum, secundum axioma, quod est in executione primum est in intentione secundum, nam hoc est intelligendum de medio et fine: non vero fine et fine.

Daemones licet cognoscunt Deum, non tamen sunt beati; quia non est sibi liberale, sed vindice, ~~et coniungit ad decimum~~ nam beatitudo in grata possessione consistit; nec daemones Deum sic clare vident.

R. 1. falsum esse quod creatura clare deum videns, eum hoc ipso amet, nam ipsa cognitio non habet necessariam connexionem cum amore, sed potest esse omnino indifferens. 2do. ad opere ipsa contingeret, si deus se ipsum conspectui damnatorum obiiceret: damnati enim ut supponitur, carerent auxilio supernaturali ad amorem eius, ergo qui deum clare vident, necessario. imo 3tio damnati in hoc casu cum malum in deo non absolute quidem, sed respective apprehenderent, hoc est, in quantum carent dei in se ipsos favore habere in poenae malo, illud sub ea ratione considerantes odisse possent.

Inst. 4. achille Thomistarum. amor viae est eiusdem speciei cum amore patriae: sed amor viae non est adeptio et possessio ultimi finis; aliquin viatores essent comprehensores: ergo nec amor patriae. hoc argumentum M. Gonet. insolubile putat, ideoque etiam varias illius solutiones rejicit, at si bene perspicio, nulla in eo invenio difficultate, ergo

R. D. m. sed amor viae non est adeptio et possessio ultimi finis perfecta C. m. imperfecta N. m. nam omnis qui ~~in deo~~ manet in charitate, in deo manet, et deus in eo. D. cons. ergo nec amor patriae solus C. cons. ceteris paribus N. cons. nam neque est cognitio clara dei constituit hoc ultimato beatum, si status premii et amor dei abessent: quia ut nemo saltem negare potest, illa est viatori concedi potest, si deus vellet se ipsum conspiciendum praebere. sicut nec esse in caelo, esse beatum, si ibi clara visio dei et illius amor deesset. unde ad beatitudinem formalem essentialem tria requiruntur, clara dei cognitio, illiusque amor, in quibus consistit beatitudo formalis, et status premii tamquam conditio, sine qua non consequitur hoc beatitudinem formalem.

Hic Theologi communiter quaestionem adnectunt, an deus ut unus sit sufficiens ad nos beatificandum, ita quod si, per impossibile careret ut trinus, perfecta beatitudo hominis consisteret? quae quaestio plus ~~gravitatis~~ et inutilitatis, quam veritatis et necessitatis in se habet; nam si deus est necessario trinus et unus; adeo ut in unitate et trinitate sua essentia consistat, et se beatis conspiciendum promisit, qui fieri potest, ut illum videant facie ad faciem, si eum non ut unum et trinum agnoscant? dein quaero nullam coactus

Not. 2. de amore. non per solam cognitionem, sed ad amorem hominem beatum distinqui a viatore quia amor ibi est purior, perfectior, et visio clara dei cognitione et non ex fide elicitur.

Dantur igitur duae de visione Dei et quidem de inadaequata essentia beatis

item hic potest distinqui amore v. g. visio est tota non autem totaliter, tota intensive quia per visionem omnes perfectiones in deo attingimus, non extensive quia deus est potentia totaliter attingi; per amorem ergo ~~licet~~ deus ab utraque facultate possidetur adaequate ex parte sui; sed non ex parte modi attingendi. quia deus simplex est.

amor desiderii cum abstrahat a praesentia objecti, non autem amor fruitionis, licet eum supponit ut praesentem, non illa.

amor ~~ne~~ desiderii idem est cum amore fruitivo quoad substantiam, non vero quoad modum attingendi

amor non est constitutivum proprie dictum cognoscendi; quia non ex se fluit essentia; sed est tamen complementum requisitum omnis; ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

amor est simul quid in beato generale ad totam essentiam; sed ad eius gradus. amor est ergo ~~[illegible]~~ in propria ratione in deum praesentem, complacentiae et beneplacitae in deo.

amor deum possidere non inchoative est effective; sed effective et affective ut praesente et iam attactum per visionem.

necesse varias quaestiones de impossibili instituam? Sane hoc e-
vitandum, quo abundant libri Peripateticorum: quos veritatem inquirere vi-
dentur, et quin inveniant, in errorem et offensionem bonam incidunt.
igitur utilior erit

Quaestio 2da

Quomodo anima beata Deum videndo et amando perfecte satietur?

In quo primo animae beatae satietatem definire temere non audeo, quod excogitare non valeo: attamen quantum ratio nostra agit, et ex Scripturarum colligi potest, dico cum S. Bernardo declamat. circa nos. cum itaque beatitudo finis sit adimpletio omnium desideriorum et quoddam satis, quod hic in terris non invenitur, cum homo ad imaginem Dei creatus sit, atque adeo capax visionis Divinae boni infiniti solo Deo satiatur, et rebus caeteris omnibus pro[...] non potest. Rationem dat citatus S. Pater, quia capax Dei quidquid minus est non implebit. cui et adstipulatur S. August. in manual. c. 24. dicens: cor nostrum in desiderio aeternitatis non satiatur, numquam stabile esse potest; quoniam tantae est dignitatis et capacitatis, ut nullum praeter summum bonum ei sufficere possit. Huic proposito non incongrue sanctissimus Apostolorum Princeps movit, idem de beatis spiritibus vultum Dei assidue intuentibus dixit. 1. Ep. c. 1. in quem desiderant Angeli prospicere. unde Aug. medit. c. 27. est in eius desiderium visionis Dei cum satietate, et satietas cum desiderio, quia neque desiderium poenam generat, nec satietas fastidium parit. Et sane si iuxta Aristotelem l. 4. phys. perfectum et totum sit, cui nihil deest, certe beatus erit, qui omnia sua desideria adimpleta habebit, prout in supplicibus in beatis contingere videbimus. Desideria omnia ad unum quasi ad 4. reduci posse existimo. Sit desiderium scientiae, quod iuxta communem sententiam philosophorum quam theologorum approbante ipsa experientia a natura nobis indita, prout est desiderium magnitudinis. 3tium est desiderium voluptatis quod hominibus et brutis commune est, adeoque est a natura inditum. 4tum denique est desiderium aeternitatis seu immortalitatis et homini peculiare est, et

certiorem immortalitatis a ... argumentum. }
quantum concernit, res adeo clara et perfecta est, ut vix probare indigeat; cum enim beatus quilibet in caelo videat Dei essentiam, quae est prima personarum causa, et ipsa veritas per essentiam, in qua omnis veritas creata eminentiori modo continentur; hinc illa requies sua ac patria, ut omnis sciendi appetitus perfecte satietur et extinguatur iuxta illud Philippi ad Christum: Domine ostende nobis Patrem et sufficit nobis.

Itaque vident beati primo essentiam divinam cum attributis sive absolutis sive respectivis iuxta illud Matth. 5. beati mundo corde, quia ipsi Deum videbunt. Joan. 3. cum apparuerit videbimus eum sicuti est. 1. Cor. 13. tunc a facie ad faciem. Hoc tamen indistincte iuxta illud Joan. 14. Philippe qui videt me, videt et Patrem. non creditis quia ego in Patre, et Pater in me est. item: ego et Pater unum sumus. et ratio est, quia quod est simplicissimum nec realem distinctionem involvit, intuitive videri non potest sed ut divisibile, quin totum videatur: atqui ... ergo. et finita ratione tamen licet Dei infinitatem cognoscant, quia alias cognitio beatorum adaequaret essentiam Dei et ipsam comprehenderet, quod repugnat. Et quale gaudium Solem iustitiae, incircumscriptum lumen, infiniti splendoris increatoris oculis, disruptis fidei velis sine fine aspicere! Cur cernere desiderant quaerit Hugo Cardinalis, Angeli, cuius faciem numquam cernere cessant? respondet quia contemplatio Divinae praesentiae ita Angelos (ceterosque beatos) satisfacit, ut semper eius dulcedine quasi nova insatiabiliter esuriant. dum enim nova et nova semper in Deo infinito intuendo satiantur, desiderium et sitis semper magis accenditur, et quasi nunquam visa contemplandi.

2do. Beati vident mysteria fidei, quorum fidem in terris retinuerunt. iuxta illud 1. Cor. 13. videmus nunc per speculum et in aenigmate, tunc a facie ad faciem.

3tio. vident et videre possunt naturalium rerum ordinem et quae in terris

gerent, et quo gesta sunt, iuxta Psaltem regium: in conspectu angelorum psallam tibi. item: Angelis suis mandavit de te. Beati co-
por[tionem] beatitudinis: quo quoque se[cundum] sua, unde S. Gregorius in hom. 40. in Ev.
ait de omnibus Sanctis, qui creatoris sui claritatem vident, nihil in creaturis
quod videre non possint. Ratio est, quia contra bona et caetera exemplaria rerum
omnium. quare et concilium Senonense in decretis fidei c. 13. dixit: beatis
providetur uniforme illud divinitatis speculum, in quo quidquid illorum
intersit, illucescit.
4.to se invicem vident et suos. dicit enim S. Ambrosius de orat. funeb. de Val.
ubi nihil latebit proximum in proximo, nec erit, quod suis quisque cogitat,
abscondat alienis, ubi nulla vita aliena; cum ipsa quo illuminabit hos
Deus ipse.
5.to vident etiam damnatorum poenas iuxta illud Is. 66. egredientur
et videbunt cadavera virorum, qui praevaricati sunt in me, vermis eorum
non extinguetur. futura tamen omnia et possibilia omnia sicut et possibilia omnia
non vident. Ratio primi est, quia ut S. Aug. dicit, Deus est speculum
voluntarium, adeoque in eo necessario vident beati, quod necesse ex-
hibet, libere quod libere. nil autem in Deo necessarium repraesentat,
quia quod sit omnipotens, non quod de facto hoc aut illa producat; unde
et ad Apostolos dixit: non est vestrum nosse tempora et momenta quae Pater
posuit in potestate sua. Ratio 2.di est, quia alias Dei omnia com-
prehenderent, et proinde contra bona. item quia infinitum sibi soli
patet, et quod totum videt, a vidente finiter, et consequenter etiam contra
seu omnia bona, si tota videret.
Deum comprehendere nequeunt iuxta illud Jer. 32. magnus consilio et
incomprehensibilis cogitatu. et 1. Cor. 2. quae sunt Dei, nemo cognovit
nisi spiritus Dei. ad hoc
Nota 1.o propter suam rationem superat beatos et possidere sua rate

et ratione; quae e beatis advenit, experientiae naturalis facultatem non
destruit; sed perficit. Et hoc intelligitur, ut quod licet malorum prae=
teritorum sint memores, eatenus nunquam illis sentiant. Tertio quod attinet
ad scientiam rationalem ait S. August. l. 22. de Civit. c. ult. memor prae=
teritorum erit malorum suorum, quantum autem ad experientiam sensus, prorsus
immemor. nam et peritissimi medici sciunt artis suae omnes
fere corporis morbos novit. sciunt a corpore sentiunt plurimos
nescit, quos ipse non passus est. ut ergo scientiae malorum duae sunt, una
qua potentiam mentis non latent, altera quae experientiae sensibus inhaerent.
aliter quippe sciuntur omnia vitia per sapientiae doctrinam, aliter
per insipientis pessimam vitam. ita et obliviones malorum
duae sunt. aliter namque ea obliviscitur eruditus et doctus. aliter ex=
pertus et passus. ille si peritiam negligat, iste si miseria
careat. Secundum hanc oblivionem quam posteriore loco posui non erunt
memores sancti malorum praeteritorum; carebunt omnibus malis,
ita ut, penitus deleantur de sensibus eorum. adeoque

Nota 2do ex eodem S. Doctore l. 5. de Genes. ad litt. c. 18. in
beatis duplicem esse scientiam communi nomine ab Augustino invento expressa,
scilicet matutinam, et vespertinam. prior est qua omnia vident in aeterna
divina; posterior vero per quam res vident in se ipsis: quod tamen, ut Augus=
tinus ipse fatetur l. 11. de Civit. c. 7. creaturae cognitio in se ipsa deco=
loratior est, ut ita dicam, quam cum in Dei sapientia cognoscitur, velut
in arte qua facta est.

Ex appetitum et desiderium suum ad totalis satietatem videndi Deum
unum et trinum, et omnem opus creatum ab ipso. et quidem quod ibi nes=
ciant, ubi scientem omnia sciunt? S. Greg. 4. Dial. c. 33. certe
mens hominis se quiescet, neque ulterius desiderabit ulteriorem,
cum ante oculos id totum quod scire desiderat, habebit.

2dum qd spectat sit desiderium magnitudinis et istud per=
fectè satiatur; quia anima per beatitudinem et visionem Dei ad supremum
magnitudinis fastigium evehitur, et fit solum Deiformis, sed et quodam=
modo Deus efficitur, iuxta illud prophetae: ego dixi: Dii estis, et
filii excelsi omnes. Similes ei erimus ait S. Joann. 1. Ep. 3. quia videbi=
mus eum sicuti est. et
Ratio est, quia sicut divitiarum possessio divites facit, regni possessio
Reges, sic quia Deum videndo possidemus et consequimur, 2dum ipsius
participes efficimur; unde D. Thomas 1. p. q. 25. a. 6. ad 4. ait: qd
humanitas Xti ex hoc, qd est unita Deo, et beatitudo creata ex hoc,
qd est fruitio Dei, et Beata virgo ex hoc qd est Mater Dei habent quan=
dam dignitatem infinitam ex bono infinito qd est Deus. Ex quibus omnibus
et satisfieri desiderio
3tio, qd est voluptatis seu delectationis; quia Deus est super omne bonum,
ex quo omne bonum, et in quo omne bonum: si ergo et ipse possidet, possidebis
cum ipso omnia bona, ipse David exclamavit: adimplebis me laetitia cum
vultu tuo. et iterum: satiabor cum apparuerit gloria tua. item
torrente voluptatis tuae potabis eos. qd ingens gaudium adeo
eleganter describit S. Augus: de spiritu c. 64. his verbis: gaudium
esse et quantum ubi tale et tantum bonum invenitur? cor humanum cor
indigens, cor expertum aerumnas, imo obrutum aerumnis, quantum
gauderes ~~si [illegible]~~ si his omnibus abundares. Interroga intima tua, si
capere possent gaudium suum de tanta beatitudine sua; sed certe si quis
aliquis quem omnino sicut te ipsum diligeres eandem beatitudinem haberet, dupli=
caretur gaudium tuum, quia non minus gauderes pro eo quam pro te ipso. si
vero duo vel tres vel multo plures haberent id ipsum tantundem pro
singulis quantum pro te ipso gauderes. Si singulos sicut te ipsum amares.
ergo in illa perfecta charitate innumerabilium beatorum, Angelorum
et hominum, ubi nullus minus diligit alium quam se ipsum, erit gaudium

innumerabile. Si ergo cor hominis de hoc bono suo vix capiet gaudium suum; quomodo capax erit tot et tantorum gaudiorum in illa perfecta felicitate? ubi sicut unusquisque plus amabit sine comparatione Deum, quam se ipsum et omnes alios secum; ita magis gaudebit absque aestimatione de Dei felicitate, quam de sua et omnium aliorum secum. Et hoc absque fastidio quia faciem Dei semper desiderant aspicere, et quo magis aspiciunt, eo magis desiderium in eis augetur. porro et absque fine, unde et aeterna plebis desiderium.

4.tum aeternitatis seu immortalitatis, quia aeternitas est immutabilis et tota simul, et nullam, ut ait S. Bernardus, serm. 80. in Cant. capit ex eo quod, fuit, vel erit, mutatione. unde et S. Aug. l. 13. Conf. c. 15. de beatis loquens ait: vident faciem tuam semper, et ibi legunt sine syllabis temporum, semper legunt, et nunquam praeterit quod legunt; non clauditur codex eorum, nec plicabitur liber eorum, quia tu ipse illis hoc es, et eris in aeternum. manet ergo: in Deo erit quidquid voles, et non erit, quidquid noles. S. Aug. Solilog. c. 35. ergo satietas perfecta. etc.

Quaestio 3.tia

Quomodo beata anima Deum videat? an per speciem an immediate per se ipsam?

Nota 1.o triplex est sententia Theologorum circa visionem beatorum. alii ad hoc requirunt speciem impressam, alii expressam: alii contra has rejectis distinguunt visionem Dei in essentia et auditione, adeo ut quo ad beatitudinem spectant essentialiter, videant in essentia divina immediate, quo vero beatorum sunt accidentalia in creaturis iterum immediate vel per revelationem vel per hominum aut Angelorum relationem.

Nota 2.do speciem impressam vocant similitudinem, quae a Deo necessario emanat; qua intellectus ad videndum Deum fiat idoneus. cum enim inquiunt, inter Deum et creaturam nulla sit proportio, necesse est, ut quaedam similitudo a Deo profecta intellectui exhibeat. [illegible] visio sit, cum res in

videnti constituit per sui similitudinem, quam alio nomine est medium quo appellant. Species expressa vocant intellectionis, qui eam intellectam intellectui sistit et obiicit, cum intellectio nil aliud sit, inquiunt, quam rei intellectae repraesentatio; hinc illius actionis terminus nil aliud esse constat, quam rei eiusdem imago permanens, seu medium in quo res quae fuit, aliquo modo contenta, intra mentem exhibeatur. medium sub quo seu lumen quod iuvat intellectum ac illustrat, ut visio fiat, dicunt esse lumen gloriae, de quo postea.

Resp. 3. ex Philosophis prius hanc esse suscitatam quaestionem, et deinde à Theologis scholasticis, qui scrip. de visione corporali et intellectiva hanc non expositam ideam finxere, quam hic ad intellectionem supernaturalem tribuendam censuere, sed quam male statim videbimus. igitur

Dico 1mo ut inutiles potissimo et impossibiles à visione beatifica species impressas et expressas non expliatas removeri posse.

Prob. 1mo de inutili specie impressa: ubi est obiectum ita praesens ut possit et sufficiat, quod species illa intelligibilis praestaret respectu intellectus beatifici: atqui huiusmodi est divina essentia; constituit enim intellectum illustrat, ipsumque quodammodo informat, et adhaec actus sustentat sicut ad sui conspectum; ut clare ex illis textibus eruitur scil. in lumine tuo videbimus lumen. 1 Cor. 13 facie ad faciem: utique non per aenigma, neque per species, sed facie ad faciem.

Inutilis quoque est species expressa; nam aliqui in visione beatifica dant intuitum ipso Deo; nam Deum vident immediate sicut facie ad faciem.

Prob. 2do utraque species impossibilis est iuxta S. Aug. l. 9. de Trin. c. 9. quia similitudo creata Dei est speculum et aenigma, quod est contra Apostolum; imo iuxta S. Dionys. de Div. Nom. c. 1. per similitudines ordinis inferioris non potest cognosci res superioris ordinis: ergo non poterit cognosci per species sive impressa sive expressa, quia quaelibet inferioris ordinis erit.

Prob. 2. si per speciem impressam aut expressam Deus intuitive videri suppo-
natur, necesse est ut quaelibet Deum in se repraesentet, atque rationes Dei obiectivas
vel formaliter vel eminenter contineat; nihil enim potest aliquid repraesentare ut est
in se, nisi sit huiusmodi: atqui nulla creatura est, quae rationes Dei obiectivas vel formaliter
vel eminenter contineat; quia eiusdem naturae cum Deo et perfectionis
esse nequit: Deus enim est summum ens, et infinite perfectus; creatura autem nec
summum esse potest, nec non detrahi ad aliquid esse, et proinde non potest continere nec
formaliter nec eminenter perfectiones Dei quia esset Deo perfectior.

Prob. 3tio si darentur tales species vel essent materiales vel essent immateriales; non
primum ut supponis, sed neque est secundum atqui quae rei immaterialis species
quae Dei infinite immaterialis; dare species quodam
immateriales? quomodo Dei infinite immaterialis, seu eiusdem immaterialitatis? dicendum ergo spiritualia fundi
per se ipsa cognosci.

Prob. 4to. Ita Dei maiestas est, et infinitas, ut nulla praeter ipsum
eius similitudo esse possit, nisi valde deformis: Deus ergo exhibere species
creata non poterit. quis enim in ipsa umbra lucem videre poterit? Species
quippe res tantum oculis obiicit, in quibus similis est: ergo si ad istam
Dei similitudinem non accedat Dei, ut est in se, species talis Deum nunquam
repraesentabit.

Prob. 5to si Deus per speciem creatam videretur, creatura posset esse hominis beatitudo
vel species illa: atqui hoc dici nequit. Ergo etc. cum ergo species quaelibet
creata longe inferioris ordinis sit ac essentia divina, nec eius similitudo
esse possit, certe

Dico 2do anima beati Deum immediate in se ipso vel in verbo divino, quod est
imago perfecta Patris, videt, ea vero quae ad beatitudinem accidentalem per-
tinent, videt vel in ipsis creaturis, vel in ipsa essentia divina, ut earum
causa.

Conclusio haec constat ex dictis, et specialiter de Verbo probatur ex illo
Joan. 14. ubi Christus ait: <u>nemo venit ad Patrem nisi per me.</u>

unde S. Bernardus l. 9 de consider. c. 1 ait: videt beatus ver-
bum, et in verbo facta per verbum; nec opus habet ex his, quae
facta sunt, factoris notitiam mendicare; neque enim ut vel ipsa, quae
facta sunt, noverit, ad ipsa descendit, quae ibi sunt in verbo unde
illa videt, ubi longe melius sunt quam in se ipsis. Et scientia divina
medium ipsum est, in quo cognoscunt Beati, ~~medium ipsi~~ quae ad
sui statum spectant: cetera vero et per media designata in ipsorum no-
titiam veniunt.
Ob. omnis actio debet habere aliquod principium, et proinde visio Dei intui-
tiva: atqui aliud esse non potest aliquod species expressa: ergo etc.
R. D. M. si ly principium producti C. M. si importat principium illa species N. M.
Dei in Deo tanquam principio visionis est: quia in se est actualis visio.
Inst. 1o Datur lumen amoris beatifici: ergo et visionis.
R. N. ant. si aliud lumen sit quam Deus ipse.
Inst. 2. Datur Dei similitudo creata sicut actio, qua Deus attingitur,
quo Deum repraesentat: ergo et species.
R. N. cons. quia actio illa qua Deus attingitur non est repraesentativa
Dei in se, sed tantum effective, et tendens sicut in objectum seu Deum tangit, at
species illa talis deberet esse: ergo etc.
Inst. 3tio non est necesse, ut species quae repraesentat objectum, sit eiusdem
ordinis cum objecto: ergo etc. Ant. prob. Angelus inferior cognoscit
superiorem non per speciem eiusdem ordinis: ergo a fortiori.
R. N. utrumque Ant. quia Angelus superior et inferior sunt in eodem
maxime metaphysico ordine seu potius conveniunt ex genere et essentia
adeoque inferior cognoscit superiorem per speciem eiusdem ordinis.
Inst. 4to communicatur ex illo lumine et lumine gloriae repraesentat
Deum: et tamen non est eiusdem perfectionis cum Deo: ergo etc.

R. D. A. repraesentat Deum efficientem, seu quin gignit intellectu, vel Deo
ut A. finalem seu prout est in se: et nec e contra perfectio infinita intelligibili=
tatis, respectivè est, quae producit: atque ita tam gloria Dei ea cognitione.

Inst. 5. quod detrahit entitatem ab aliquo, non est quidem perfectionis cum
illo, sive ut sic, non est eiusdem ordinis cum suis objectis, quia entitatem
detrahit ab illis: sed haec perfectiones detrahunt entitatem sequitur ab iis objectis,
detrahunt ab illis: sed haec perfectiones non exigunt esse eiusdem ordinis cum objectis
quae repraesentant: ergo non exigunt esse eiusdem ordinis cum objectis.

R. aliud longe est ratione praecedenti, ac haec, quia pro versans circa
objecta agnoscit, haec vero repraesentando, unde licet pro haec possint esse
non eiusdem, sed diversi ordinis, haec tamen haec, quia sunt repraesentandi
repraesentativa objecti, unde si inferioris ordinis sit, non possunt repraesentare
objectum ut est in se, prout per se patet.

Inst. 6. cum S. Thom. 1. p. q. 27. a. 1. in C. quicunque intelligit ex hoc ipso
quod intelligit, procedit aliquid intra ipsum, quod est conceptio rei intellectae ex vi
intellectivae proveniens, et ex ejus notitia procedens: ergo haec expressa.

R. illud quod procedit ex intellectione esse ipsam essentiam divinam, quia cum
sibi simile nihil habeat, nec habere possit, haec a se dicta sui repraesentativa ut est in se, et habere non potest.

Inst. 7. cum S. August. l. 14. de Trinit. c. 17. qui ait: Tunc quaeret, et in
ipsa imagine Dei, fieri ejus perfecta similitudo, quo ejus perfecta perget
visione. et l. 11. c. 16. quod videbimus eum sicuti est ... et quidem verbum
nostrum non erit falsum. ubi clarè ponit S. Doctor et admittit
hanc expressam.

R. S. August. similitudinem illam à cognitione non distinguere, et per eam nihil aliud
intelligere, quam ipsam cognitionem, prout est conformis objecto. unde libro 2.
de Trin. c. 17. ait: ipsa est haec, cui conformando suspirat, qui
affectat Deum diligere ex toto corde. Tunc cognitio Dei duis

in nobis aliqua similitudo Dei, id est quodam sit in nobis species seu qualitas, quae Deum nobis repraesentet, sed quod mens nostra intuens ipsi Deo fit quodamodo similis, cum videt Deum sicut est. erit ergo quaedam similitudo inter Deum et hoc Beatum, sen-sibilis ... inter beatos hominis et naturae Christi; quo tamen relatio erit extrinseca, qua Deo denominabimur similes, non tamen erit qualitas Deum repraesentans. Dein cum D. Augustinus de verbo loquitur, nihil aliud per verbum intelligit, quam notitiam universim sumptam, quae si futura est falsa, nec errori obnoxia, cum sequitur in se est, videneque sit

Quaestio 4ta

An ad Beatitudinem indigeat lumine gloriae?

Resp. 1mo Certum esse de fide contra Beguinos et Beguinas in concilio Vienn. damnatos, animas beatorum indigere lumine gloriae ad videndum Deum; ait enim ibi Clemens 5tus sacro approbante Concilio secta ipsa cum praemissis erroribus de lumine gloriae damnamus et reprobamus; et haec ratione suaderi potest, quia cum absque speciali auxilio neque quidem credere possumus in hac vita, ut definit Tridentinum Sess. 6. multo minus absque speciali auxilio in altera vita Deum videre, quod magis est. et hoc auxilium Donum

Resp. 2do non immerito a Theologis lumen gloriae vocari, quia Scriptura, Concilia et ratio id sic appellandi fundamenta praebent. Scriptura est c. Is. 60. non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem nec splendor lunae illuminabit te, sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam, et Deus tuus in gloriam tuam. Apoc. 22. videbunt faciem eius et non egebunt lumine lucernae, neque lumine solis, quia Dominus illuminabit eos, et regnabunt in saecula saeculorum. et Ps. 35. Quoniam apud te est fons vitae, et in lumine tuo videbimus lumen. Dein et ipsum Conci-

cum praeditum hoc tuo usum. denique et ratio suadet,
quia quod iuvat ad eluendam visionem luminis vel merito insignitum
sunt, est sol a nobis mediante suo lumine oculis nostris se videndum
obiicit et praebet, ita cum a beatis conspicitur Deus lumine suo mente
perlustrat. et hoc certa sit. sunt et hoc

Propositio 3. quod tale accidens hominis gratiae non sit, seu dari creatio nulla
quae per se ipsa Deum videat, aut cui Dei visio intuitiva sit
debita. quia creatio illi tali quidem non sit, quod illius nata destrueret,
eiusque libertatem tolleret, et si in eo statu poneret, ubi peccare
non posset, quod tamen fieret si lumen gloriae ei gratiae esset, foret enim
immobilis in bono; nam quo pacto fieri potest, ut quis Deum
intuitive videat, et illa perfecta delectatione moveatur? nec enim
in beatis superest liberum arbitrium, cuius vi peccare possint.
quare S. Anselmus l. 2o. Cur Deus homo c. 2. discipulo interroganti,
cur Deus Angelos tales non fecerit, ut peccare non possent, respondet
quia non potuit, nec debuit facere; ut Deus erat: quod Deus non a
Deo ipso est, ut peccare non possit, ac proinde essentia et natura spe-
cialis Dei est, ut peccare non possit, cuiusmodi est,
quaevis divina res creata, si per se peccare non posset, cuiusmodi est,
quo gratiae et sibi debita haberet Dei visionem. Porro benignitati
divinae esset dederet omnimode summo bono seu visione beatifica viros
insontes aliquando non privare. at

Propositio 4to. licet lumen gloriae nulli creatio gratiae sit, quaevis tamen
baptizatum Christo ius ad beatitudinem aeternam habere, ait enim Apostolus Rom. 8.
accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba Pater.
... si autem filii et haeredes, haeredes quidem Dei, cohaeredes autem Christi. Cuiusque
ola est inter Theologos: an dictum lumen gloriae sit auxilium sufficiens,
quod illius naturae virtute intendat? vel tantum se habeat per modum spe-

sitionis? sic coiter sentiunt; sed neutra placet sensa; nam

pro n videoi adquid inserviret illud accidens, vi cujus intellectus

intendat? sed intellectus sive intensior sive remissior n est capax

Dei in intellectu ex sua natura est capax videre Deum. Prob. 2o quia in-

sua natura n mutatur, cum actu videt Deum: ergo ad visionem n indi-

get accidente quo elevetur ad videndum Deum, sed solo lumine: sic-

ut oculus qui de se capax est objectum videndi, n indiget accidente, quo

elevetur ad illud videndum, sed sola luce.

2do. neque se habet per modum dispositionis, nam si dispositio munia

obiret, vi cujus beati visionem reciperent quae a solo Deo produ-

citur? sed si sequeretur, beatos n eliciere visionem per se, id est contra

Apostolum 1. Cor. 13. videmus nunc per speculum et in aenigmate, tunc autem

facie ad faciem. vi dispositionis vires gereret, ut contra divina bea-

torum intellectui sistere et propensionem? at contra Dei ordinem perpensam

rationem est in quo ergo consistit?

Dico: si lumine gloriae intelligatur medium, quo Deus videtur, dico esse

ipsum Deum, si vero intelligatur medium, quo intellectus capax redditur visionis

Dei, dico nil aliud esse quam statum gloriae.

Prob. 1a pars a priori. in visione corporali medium quo videtur

objectum est lux, ergo et in spirituali visione, qua videtur Deus medium

erit lux juxta illud Prophetae: in lumine tuo videbimus

lumen. sed atqui Deus ipse est lux: ergo ipse est medium. ant.

prob. ex Script. ptim ex cit. textu Prophetae. 2. ptim ex illo Apoc. 21.

et civitas n eget sole, neque luna, ut luceant in ea, nam cla-

ritas Dei illuminavit ea, et lucerna ejus est agnus. et

ambulabunt gentes in lumine ejus. atqui si claritas

Dei illuminavit eos, et si gentes in lumine ejus ambulabunt,

non indigebunt ad id externo favore cuiusdam accidentis: qu.
Confirm. 1. auth. S. Dionys. de Divin. Nom. c. 4. §. 5. nunc intelle boni
à luce nomen nobis celebrandum est, et dicendum, quod is qui
bonus est, lux intelle dicitur, quia omnem mentem supra coelestem im=
plet lumine intelli. et §. 6. lumen igitur intelle dicitur illud bonum,
quod est supra omne lumen, tamquam fontale radium, et effusio luminis mun=
dans omnem mentem supramundanam et circummundanam et mun=
danam ex plenitudine sua illuminans, et totas earum facultates intelli
renovans, et omnes continens, contineque supra omnes tendens

Confirm. 2. hoc paritate. Sicut oculus corporalis de se capax ad as=
piciendum solem creatum mediante propria solis claritate: ita et oculus
mentis capax aspicere Deum eum videt propria claritate et ipse est
lux mundi. Joan. 8.

dis. hoc quod verum est Deum propria claritate videre, atten. intellectus de se
capax non est videre Deum, nisi alio juvetur, sicut oculus corporis
irretortusque solem creatum non aspicit.

fateor intellectum creatum in hac vita non nisi remote et sub velamine
esse capacem visionis Dei, et sic indigere alio, quo ad illam proxime
capax fiat, atten. illud non est species quaedam supraaddita virtuti naturali
aut aliud accidens, sed status diversus seu gloriosus status.

Prob. 2. §. 1. ex script. 1. Cor. 13. videmus nunc in aenigmate et per specu=
lum, tunc a facie ad faciem. 1. Joan. 3. cum apparuerit, similes
ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. et illo ps. satiabor cum appa=
ruerit gloria tua.

Prob. 2. ex ipso Conc. Vien. quod definivit, animam indigere lumine
gloriae creato intelle elevante ad Deum videndum, et eo beate
fruendum. atqui lumen gloriae nihil aliud est, quam ipsa

claritas Dei, ut patet ex mox probatis: visio ergo claritatis huius beatos constituit actu, ut constat ex antea dictis: ergo.

Prob. 3. ratione quovis visio duobus constituitur, scilicet impressione oculi sive mentis sive corporis in objectum, et huius receptione imaginis in se: atqui utrumque habetur per statum gloriae: imprimis impressio oculi mentis in Deum tamquam objectum, hoc ipso quia videt eum facie est; dein eius imaginis sive receptio juxta illud Apoc. ult. videbunt faciem eius et nomen eius in frontibus eorum. ergo.

Quaeritur an hoc fiat ratione solius status gloriae

Prob. 4. Sic: 1o quia acquirendo statum gloriae Deo potimur, ait enim Apostolus 1. Thess. 4. nos qui vivimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis [: quia mortui resurgent :] in nubibus obviam Christo in aëra, et sic semper cum Domino erimus.

2do quia per statum gloriae ex beato perfecte capax fit visionis Dei utpote separata ab omni materia juxta illud 2. Cor. 3. nos autem revelata facie gloriam Domini contemplantes in eandem imaginem transformamur de gloria in gloriam tamquam a Domini spiritu. item 1. Cor. 15. in ictu oculi, in novissima tuba et mortui resurgent incorrupti, et nos immutabimur. in ipso namque ictu oculi ait S. Aug. l. 14. de Trin. c. 19. ante judicium resurget in virtute in incorruptione, in gloria corpus spirituale, quod nunc seminatur in infirmitate, corruptione, contumelia, corpus animale. imago vero quae renovatur in spiritu mentis, in agnitione Dei non exterius sed interius de die in diem, ipsa perficietur visione, quod tunc erit post judicium facie ad faciem. nunc autem proficit per speculum in aenigmate propter cuius perfectionem dictum illud est: similes ei erimus quoniam videbimus eum sicuti est. hoc est donum de nobis datum, ad dictum

tavit: venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum
ex quo pro clamori nostra dulcorum
Colliges 1mo mentem ex sua natura esse capacem visionis Dei sicut omnes
hanc visionis solius capax est, absque alia specie adulterina, ut q. pr-
vidimus. quorundam spirituum sic Deus creavit, ait S. Aug. de fide ad Pet.
c. 3. ut semper essent, quosdam vero ut esse spiritus nunquam desinerent, illos
atque aeternitaturos quosdam ex aqua, quosdam vero quia sic voluit
omnipotens, produxit de terra. Superiores vero spiritus nullum eum corporis
elementis habere fecit naturae consortium, quos et aeternos creavit et
eis facultatem atque aptitudinem cogitando cognoscendi, diligendique divinitatis
inseruit. creavit quippe Deus hominem ad imaginem et similitudinem
suam sed: igitur Deus est verba S. Hilarii in Ps. 62: perenne quidem fons
vitae Deus, anima sitit, desiderio intentat potandi, et quod unicuique
mens ad cognoscendum aeternitatis naturali quodam sensu instinctu: quia velut
di insitum, in respectu operibus sit, divina inesse nobis a sui origine
originari cum non a regna coelestis vi se generis cognoscat mens
ipsa cognoscat.
Colliges 2do animam non licet ex se capacem visionis Dei eum videre non
posse in hoc mortali corpore, quia ut ait S. Aug. de Gen. ad litt. 12.
c. 28. ab illo peregrinamur mortali et corruptibili onere gra-
vati quamdiu per fidem ambulamus et non per speciem. ratio datur
quia tum quia corpus quod corrumpitur aggravat animam, et terrena
inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. seu ut glossa ibi + Eckard.
habet: impedit mentem ne quaerat cum Deo, cui perfecte uniatur;
captiva enim anima tamdiu lege peccati, dicit Apls Rom. 7. quamdiu in-
duta est mortali corpore, unde David sanctus, huius legis amicus ex-
clamavit ad Deum Ps. 118. adhaesit pavimento anima mea, vivifica
me secundum verbum tuum. non ait, inquit S. Hilarius ibi: adhaesi pavimento
sed ait adhaesit pavimento anima mea: et admonemur illegitimi ...

eadem de animae et corporis societate conquestus, clamabat, quo
nos ut potius probabile existens demoneat; dixit ergo Apostolus:
corpus humilitationis nostrae dixit et Propheta*: humiliata est
in pulvere anima mea: dixit rursus+: et in pulverem mortis de-
duxisti me. igitur vel quia in terra huius soli commoramur, vel
quia ex terra instituti conformatique sumus; anima quo alterius
originis est, terreno corporis adhaesisse credatur: maximum
ipsa tamen suscipiens ut se manens in eo ab eius so-
cietate divellat, ut tempore peregrina incolatus exigitas. non
ignoravit propheta, licet anterior aetate Apostoli,
Indubi: quia qui adhaerent Deo in uno spiritu sunt. 1. Cor. 4.
situs est a se praedicato: adhaesit post te anima mea. Deut. 10.
quin et legit in lege, per Deut. 13. post Dominum Deum ambu-
labis et adhaerebis ipsi: adhaerere igitur magis ipsi quam
illi quaesivit. Sed quia meminit ex consortio eius indebita
tabem contraxisse spiritui, orabat per verbum Dei commonis admun-
da terrenae mortalisque naturae ab eius sit, ipsi tamen in viam
vitae caelestis animetur sit; esse non pavimento adhaerere,
non vivere. Sed secundum verbum Dei, qui mortui vivant,
orat, ut vivificaretur in vita. Locus Hilarii. Nisi ergo
ab hac vita: sunt verba S. Aug. l. cit. c. 27. quisque quodammodo mo-
riatur, sive omnino exiens de corpore, sive ita aversus et alienatus
a carnalibus sensibus, ut merito nesciat sicut Apostolus ait, utrum in
corpore an extra corpus sit, cum in illam rapitur et subvehitur visione;
non sit videre Deum ... nam claritati Dei videndae corda mundantur
unde dictum est: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Math. 5.
non per aliquid corporaliter vel spiritaliter figuratum, tamquam per
speculum in aenigmate, sed facie ad faciem, quod de Moyse dictum est, ore ad os
per speciem, sicuti est, quantum est Deus, quidquid est. ad imaginem Dei, ait

* Psal. ~~44~~ 43.
+ Psal. 42.

S. Athanasius orat. contra gentes, f. mihi 37. creatusque homo, et ad ejus
similitudinem genitus, ut docet S. Scriptura ex persona Dei ita loquens:
Faciamus hominem secundum imaginem nostram, unde cum omnem adfusam peccati maculam abstersit,
et nihil nisi exemplar, id est ad imaginem Dei conditum ~~purum~~ purum servaverit,
merito jam tum in eo ut per speculum in splendorem redactus contemplatur in speculo exem-
plar imaginis Dei verbum scilicet patris rationem videlicet in ipso verbo Patre/
cujus salvator imago est, agnoscit et cogitat. igitur

Colliges 3tio eaque anima ex spiritu et corpore egressa ad spiritualia pro
meritis animae fertur; aut ad loca poenalia similia corporibus aut ad loca
quietis et gaudiorum, et revelata facie, corporis scilicet indumentis
abjectis gloriam Domini contemplabitur, et in eandem imaginem trans-
formabitur de gloria in gloriam tamquam a Domini spiritu. 2 Cor. 3. expoliabit
veterem hominem cum actibus ejus, et induet novum, qui renovatur in
agnitionem secundum imaginem creatoris. Coloss. 3. Sed numquid aliquid
corporale induimus quaerit S. Hilarius in psal. 129. cum in agnitione re-
novamur? nihil ut puto: induimus agnitionem Dei, fidem aeterni-
tatis, innocentiam, sinceritatem et bonitatis mores; haec enim magis sunt in-
dumenta quam corporis, quae omnia Deo propria sunt. haec in agnitione novi hominis
induimus, ut in omni ministerio ac usu simus secundum imaginem creatoris bo-
nitatis et sanctitatis et charitatis agnitione perfecti. ergo,

Colliges 4to ad visionem Dei ex dictis nihil amplius requiri, quam solu-
tionem a corpore mortali, quo ceu indumento velatur, positio in statu gloriae
ubi fulget sol veritatis gratiae et ipsa manifestatio Dei, et sic Deum
videbit absque ullis speciebus vel aliis auxiliis adventitiis, ut patet in hoc
exemplo: ut videam ego oculis corporeis objectum requiritur primo ut oculi mei
sani sint, et nullis involucris obducti; 2do ut ponar in lucem
eandem. et 3tio ut objectum sit praesens seseque manifestet. si tria haec
adsint, mox videbo objectum absque ullo alio addito.

ob. atqui si hoc thesis subsisteret, est contra definitionem Concilij
Vien. quod noe luminis gloriae non ipsa Deus aut status gloriae sed
aliquid aliud illud elevante ad Deum videndum ergo quod sufficit aa indigere
auxilio supraaddito.
R. N. A. nam Concilium nihil aliud definivit, quam quod nulla intelle-
creata in se ipsa naturaliter sit beata, quod ultro quando et dico Deum
quod de se ipsa capax beatitudinis et visionis Dei ex sua natura absque ullo
alio additamento, utpote ex hoc ipso tale respondens quia spiritus est. ut
actu videat Deum duo denuo cum Concilio ipsa indigere luminis
gloriae seu claritate solis aeterni; quo in solo statu gloriae habet,
illam elevante ad Deum videndum, et eo beate fruendum.
Inst. 1o atqui sequitur intellectum creatum fore in se ipsa naturaliter beatam
si nullo interiori supraaddito indigeat ad videndum Deum: sed hoc est
contra Concilium. ergo.
R. D. sequitur esse beatam remote transeat, proxime quod solum contrarium defi-
nivit praedictum Concilium N. non aut ex illatis scripturae et Patrum
testimonijs videns Deus ab initio ad conferendi se et diligendi indi-
vit facultate, ad hoc tamen requiritur ut actu videat eum, propter capa=
citate lumen solis aeterni, et sui manifestatio; sicut in caecitate
visionis corporalis monstravimus. his si idem desitibus non sit visio,
negatio est beata.
Inst. 2. ergo si aa crearetur prior tempore quam unire, perfecte videret vel
saltem videre posset Deum: atqui hoc est absurdum. ergo.
R. n. M. quoad 1. quod sit videret, quia visio Dei est praemium meritorum
et nubi quaedam nisi legitime certaverit; prohibetat sigdem Deum
creare creatas rationales in statu meritorum, ut peccare vel non peccare
eo posset, ne etiam ab initio sua creationis essent immobiles quod solis
natura divinae est, et tamen sequitur aliud, quia impossibile est Deum

clarè videre, et eum redamare, et possidere. an q. Deus talem creaturam creare possit, quae ipso abstrahenti creatoris suo clarè videat, non vacat disputare, sed posset sive adhuc nulla reapse ex dictis resolvenda est

Quaestio 3ta

An beati videant Deum immediatè post mortem?

Non defuerunt tum ex antiquis sive Patribus sive haereticis, tum et modernis, qui beatis claram Dei visionem usque ad judicium extremum detrahere. et solam visionem humanitatis Christi, vel omnino nullam eis adjudicaverunt, donec reassumpto corpore uno eiusdem participes gloriae fiant. Inter hos recensent et Joannem XXII. eumque hunc errorem definivisse contendunt. Initio erravit ex diversis sermonibus ipsius ad annos 1331 in festo omnium Sanctorum et 1332. in Vigilia Epiphaniae habitis. secundum vero falsum est ut testatur facultas Parisiensis ex hoc fine Parisiis congregata, ut videre est apud Tourn. tr. de Deo uno f. 138 ubi et ostendit praedictum Pontificem in hora mortis suae coram omni in Collegio Cardinalium revocasse. quidquid tamen sit de hoc Pontifice, cuius sententia dubia tunc erat, hodie tamen contrarium est de fide, et definita ab illius successore Benedicto 12mo anno 1336. in decretali quae incipit: Benedictus Deus. Asserens 1o quod secundum ordinationem Dei eorum animae sanctorum omnium, quae vel iis purgatae fuerint, post ascensionem Christi receptae sunt in caelo, et consortio Angelorum aggregantur. 2do quod omnes animae istae purgatae videant essentiam divinam immediatè per se clarè et apertè usque a tempore mortis Christi. 3tio quod sic videntes ac divinam essentiam fruantur Deo, sintque beatae, habeantque vitam aeternam et requiem. 4to quod visio huiusmodi eiusque fruitio evacuent in beatis actus fidei et spei. 5to quod postquam inchoata fuerit visio talis

visio intuitiva et facialis et fruitio in eisdem atque
eadem visio et fruitio sine aliqua intermissione continuata
existit, et continuabitur usque ad finale judicium et ex tunc in sempiter-
num. 6to quod secundum ordinationem Dei communem animae decedentium in actu-
ali peccato mortali mox post mortem suam ad inferna descendunt,
ubi poenis infernalibus cruciantur. demum definivit, quod siqui
contra aliquod ex hisce determinationibus scienter et pertinaciter tenere,
sentire, producere, docere, aut defendere verbo vel scripto praesum-
pserit contra eum sicut contra haereticum debito modo procedatur. item
definivit idem Concilium Florent. in decret. fidei: illorum animas,
qui, post baptisma susceptum nullam omnino peccati maculam
incurrerunt, vel in suis corporibus, vel eisdem exutis corporibus,

(margin: quae illas et quae post contracta peccati macula)

sunt purgatae in caelum mox recipi et intueri clare ipsum Deum trinum
et unum sicuti est, meritorum tamen diversitate alium alio perfectius.

Hinc
Dico cum Ecclesia Catholica, justi statim atque e vivis
excesserunt si nihil in ipsis sit purgandum, visione beatifica
donantur; et contra Armenos, Luther. et Calvin.
Prob. 1. ex Script. Luc. 23. dicit Christus ad Latronem: hodie mecum eris
in paradyso. Apostolus 2. Cor. 5. scimus quoniam si domus nostra terres-
tris dissolvatur, quod aedificationem ex Deo habemus domum non manu-
factam aeternam in caelis, quae ad Philipp. 3. scribit: cupio dissol-
vi, et esse cum Christo. item Ephes. 4. dicit de Christo: ascendens Christus
in altum captivam duxit captivitatem. quod SS. Patres et Scripturae
interpretes communiter sic explicant: duxit secum in caelum animas sanctorum
quas e limbo liberavit. item Act. 7. Stephanus morte jam jam immi-
nente dixit: ecce video caelos apertos; et videns caelum sibi patere,
quare ait: Domine Jesu accipe spiritum meum. sed haec non ...

iudicij unalis. id Apoc. 4. dr. de his qui amicti stolis albis, de quibus antea c. 8. dixerat, quod sint ante thronum Dei et ei serviant die ac nocte in templo eius, scil. in coelo in quo thronus Dei est, seu coelestis gloria et beatitudo.

Prob. 2do auth. SS. PP. tum Graecorum tum Latinorum. S. Clemens Rom. l. 8. Const. Apostolicarum c. 41. in oratione pro defunctis ait: colloca eum Domine in sinu Patriarcharum Prophetarum et Apostolorum ubi non est tristitia neque dolor neque gemitus, ~~ubi~~ sed coetus piorum et exultantium. Terra beata rectorum videntium gloriam Xti. Item Justinus Martyr q. 75. ad orthod. Irenaeus l. 5. contra haeres. c. 2. Cyprianus l. de mortalit. Ambrosius ep. 39. de S. Acholio. Hieronymus ep. 24. de obitu Leae. Basilius hom. 40. in 40. Mart. Sane ingratus esset si eos vellem recensere sanctos et alios doctores, qui nos docuere veritatem, pro omnibus nobis sufficiat S. Augustinus qui l. 20. de Civit. c. 10. ait: ac victricis gloriosissimorum Martyrum postea quam mortalia membra posuerunt cum Xto, utique regnaverunt et regnant, donec finiantur mille anni, ~~qui~~ het postea receptis et corporibus iam immortalibus regnent. Deinde alias si quos asserunt Auctores explicandi sunt quod ultimum sic fuerint quomodo quinati, i.e. quod locuti fuerint de gloria totali, seu totius hominis scil. et corporis, quae non fit ante judicium unale.

Prob. 3. ratione. quia reproborum animae statim ab excessu e corpore detruduntur in tartara et torquentur igne juxta illud Job. 21. ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. et Luc. 16. mortuus est dives et sepultus est in inferno: sed Deus ut est summe pius non est promptior ad poenam rependendam quam ad mercedem exhibendam imo promptior est ad beneficentiam quam ad vindictam, ad praemium conferendum quam ad supplicium reddendum.

Confirm. paritte. Angeli statim in tno merendi beatitem
fuerent assecuti; sed in hoibg tag merendi ē mors: qo justi sta=
tim post morte sab oi macula purgati st; beatitue eo donant,
cum Xti morte coelū ijsis sit reseratu, et absqs corporis ministerio
ex naa: aa visionis ~~[illegible]~~ sua Dei sit capaces, paulo supg probaving.
Ob. Math. 20. ~~[illegible]~~: merces data ē in fine diei oibg stoparijs. et hoc
ad sanctorū visio(n)e sp. beatitati divinaqs responsio aug(e)r(e)nt
ut expectarent adhuc modicū temp(us) donec impleretur nr(u)s fratrum
suorū: atqui si Scatg i beneā de retributione gloriae coelestis go.
R. n. m. na beg p(ri)mis ē dat de die mortis cuiqueqs iudi=
cij p(er)tic(u)lare, ut rāo suadet. Tertiā a de retributione gl. ex unioe cor=
porū, quae ante judicium extremū non fiet. et hoc expectaq(ue) patet ex
Apocalypse, ubi ad justorū jā dicitur eē sub altare Dei.
Inst. i. Si ad justorū mox in coelū suscipere(n)t, ecclesiā Dei pro iis
frustra intercedere; post mortē, ubi ejus justi declarantur, atqui
hoc ē contra Ecclesiae suffragium: quo aās etc. de suo sorti adhuc merti
supponit, quoqs Deū rogat, ut morte aeterna eas eximat in diē ju=
dicij, ne tunc patias eas a daemone absorberi, ut clarē patet ex illis
verbis in Missa defunctorū: Dne Jesu Xte Rex gloriae libera aās
oim fidelium defunctorū de poenis inferni, et de profundo lacu, libera eas
de ore Leonis, ne absorbeat eas tartarus, nec ne cadant in obscurum
sed signifer S. Michael repraesentet eas in lucē sanctā etc. item in Ofi. Libe=
ra me Dne de morte aeterna in die illa tremenda, qdo coeli movendi
sunt et terra, dum veneris judicare saeculū per ignē. item in Lyturgia
S. Marci, quā utit(ur) Ecclia Alexandrina, praescribitur prece pro Aplis,
Martyribg, ac aabg Patrum et fratrum nrorū, qui antea in fide dor=
mierunt, dona requiē Dne Deg noster memor majorū nrorū
qui a saeculo st, Patrum Patriarcharū, Prophetarū, Martyrum
Confessorū Eporū Sanctorū justorū ois spiritg in Xti fide defunctorū

nec non eorū quorū hodie memoriā agimꝰ, et S. P. N. Marci Evan-
gelistæ, qui demonstravit nobis viā salutis, et horrendū aā ergdoxa
requie: ḡo Eccliā supponit instos Aplos et Martyres n̄ frui requie
æterna: nec ipsos certò scire, quo in statu futuri sint.
R. 1o. Eccliā semper et pro oī tpre agnovisse pianū esse, sint eā Sanctos
non à suo excelsu vitæ, frui beatè æterna, id q sic orat pro defunctis
R. 2do. Respōdit, quia oraōes suas n̄ tm̄ refert ad spūs, q̄ morte
subsequitur: sed et ad diē obitus, proquo tpre petat Deū, ut
eas à morte æterna liberet. sic ex S. Aug. Ep. 23. ad Bonifa-
cium patris diē di Xti resurgere ppd Resurrectiōis diē dicitur
relaō hbeat, sic etiā ob eandem raoē dicitur Nativitas di nasci,
qui natus jam ē, et tpre adventꝰ venire, etsi venerit jā. in
more ḡo Eccliæ ē, res præteritas et futuras spectare, et præsentes
ipse, nec mirū si Eccliā oraōes, quas Deo in grāa absque omnium-
certitudine offert die mortis, et postea iterū repetat quia Deus juxta
S. Aug. l. 12. de Civit. c. 12. nec aliter invocantes exaudit, quam
invocaturos videt. cum ḡo Eccliæ constet oīa Deo eē præsentia, et
nihil futurū, et proinde illū preces pro morientibus sibi aliquo
offerendas acceptas hbere quasi jā oblatas, et in grāa conirmare
periculū morienti adee, et certa condonare, hinc Eccliā oraōes a
et Sequentibus seculis postmodum fundit, quo constitutio in extremis et
in purgatorio forte degenti proferens, aiet videas ipse prodesse orare:
et quod oraōnū præcipua pars ad defunctos absque purgatorio eximendos
pertineat, et ipsi morbus inferno profundo lacu ꝯdesi
purgatoriū eligit. Quod et valet pro justis et sanctis
R. 3. id fieri, ut eadem ex raoe, quod semper pars ad diē mortis
referat, ut quod oret pro beatitudine eorū consumata seu gloriā corporis,
cum ex habendi corporis desiderio teneas ad requiē perfecta gaudeas
cum corpus ad iterū jungeres.

Prob. 2.do quia beatitudo corporis differt usque ad judicium extremum differet quoque ab beatitudo, cum sint præmia meriti et demeriti: ergo.

Resp. n. ant. 1o quia ad secreta a corpore separata beatitudo, non ita corpus et inferis ostenderunt. 2.o negatur et ratio meriti, ac quo ad illud quærit praeter corpus tamquam instrumento, ergo debet ei quoque major et potior gloria.

Quæstio 6ta

An æqualis sit visio intuitiva Dei in Beatis.

Denuo nostra doctrina est fide in Conciliis Florent. in litt. unionis et Trid. Sess. 6. contra Jovin. qui ut dicit S. Hieronymus l. 2. cont. Jovin. duos tantum ordines asseruit ovium et hircorum et nullam differentiam inter Baptistam inter et ultimum pœnitentem admisit. Huic hæresi etiam ... Lutherus, contra quos

Dico: inæqualis est visio beatifica.

Prob. 1. ex script. Eccl. 16. misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum. 1. Cor. 15. sicut stella differt a stella claritate, sic erit resurrectio mortuorum. Ac. 3. unusquisque propriam mercedem accipiet secundum laborem suum. 2. Cor. 9. qui parce seminat parce et metet.

Prob. 2. auth. SS. PP. S. Irenæus l. 1. c. 72. ait: quanto a honorabilibus, tanto magis diligimus illum, et si plus illum diligerimus, clariores erimus apud Deum. Idem habet S. Clemens Alexand. l. 4. strom. S. Chrysostomus hom. 41. in 1. ad Cor. S. Hieronym. l. 20. cont. Jovin. S. Aug. l. 22. de civit. c. 30. ubi dicit, cæterum qui futuri sint pro meritis præmiorum etiam gradus honorum et gloriarum, quis est idoneus cogitare quanto magis dicere.

Prob. 3.tio ratione. Si pro gravioribus peccatis pœna gravior a Deo infligitur, pari ratione pro majoribus meritis major gloria a Deo datur, qui multo libentius miseretur et tribuit, quam punit, ut qui non vult mortem peccatoris, sed ut vivat &c: atque ita constat ex Scriptura Sap. 6.

fortioribus fortior cruciatio instat. et Apoc. 18. quantum glorificavit se
et in deliciis fuit, tantum date tormentum et luctum.

Ob. 1. Math. 20. idem denarius, quo felicitas aeterna designatur, operariis ex-
penditur, inaequalis licet fuerit eorum labor. Dein inaequalitas
haec certe status huius tranquillitatem perturbaret.

R. denario illo quidem designari beatitudinem objectivam, seu possessionem Dei
in aeternum, non vero ex primi felicitate futura secundum gradum et intension-
em, nec ... parabola, ut demonstraretur non liberi ... in felicitate aeterna
... et tarda, eorum qui vel sunt posteri ad fidem vocati sunt, eosque
futurum sit, ut sint fiat, conformi; et novissimi primi. Deinde
non juxta tempus, sed laboris mensuram ... quae dantur ex charitate
amplitudine qua quisque in justis sub vitae fine aliorum adaequat, huius
modi sunt latronis, et operariorum ... parabola ut ...
quia forte liberatus fuissent gratia in vinea domini, si quis eos con-
duxisset, quia ... qui vix ... fuere; unde Sap. 4. dicitur: consummatus
in brevi explevit tempora multa. Nec enim sequitur invidia,
cum nollet esse unusquisque quod non accepit ... sicut nec in corpore
vult oculus esse, qui est digitus, cum membrum utrumque contineat totius corporis
pacata compago. S. Aug. l. 22. de Civit. c. 30.

Ob. ubi aequalia sunt merita aequalis est et merces: sed merita Christi
nobis applicantur aequaliter: ergo.

R. N. merita Christi applicari formaliter, seu justitiam Christi esse justitiam
sanctorum, sed tantum applicari moraliter, seu meritis Christi fieri, ut infundatur
nobis gratia per quam justi sumus. Haec gratia, per quam justi
sumus ex beneplacito Dei pendet, et inaequalis est. Deinde et quoniam
ex illa nos cooperamur, etsi aequalis quoque sit.

Ob. 2. omnes Sancti erunt Reges, filii et haeredes gloriae: ergo aequalis
dignitatis.

R. N. C. ut enim se habet gratia charitas viatori respectu actus
charitatis eliciti, ita se habet lumen gloriae seu manifestatio Dei, quo
eam perfectior clariorque erit respectu videntis illum, quo major
fervetior que sit charitas, unde illa oritur. multa quippe

dimissa fuere ei, quo multum dilexit. q. et ei, cui minus dimittitur
qui plus dilexerit. charitas f. de sola digno perfecta opera, cap.
magis v. mirj meritoria facit.

Quaestio 7ma

An ejusdem speciei sint visio Beatifica
Dum Angelorum Dum hominum?

Dico q. sic: Prob. quia ubi concurrit idem objectum primarium, et
spia similia ejusdem speciei utrinque sunt spiritualis, status gloriae et
manifestatio Dei ejusdem speciei sit visio, ut patet in paritate omni
corporali. Deinde si Angelorum et hominum visio beatifica ejus-
dem speciei erat, angelica ~~perf~~ visio perfectior est, ejusdem speciei
homines incomparabiliter visio quoad non solum est opera; sed et stat ut
tota Ecclesia Catholica de B.ma Virgine tenet et credit.
Ob. Haec distinguuntur ij vitales actus, quorum principia vitalia dis-
tinguuntur: atqui utrinque angelici et humani principia spec. distinguntur;
E. n. m. quia Angelis et actus et gratiae affectio spiritualis non distinguuntur
spec. Deinde quidquid sit, etsi distinguerentur, utrorumque ~~visio~~ visio
tamen esset eiusdem speciei, quia supponit eadem spia et idem objectum.

Quaestio 8va

An Visio Beatifica sit mutationi obnoxia?

Dico q. non, in iis quae beatorum facultatem spectant, quia facultas
beatorum iisdem semper mediis tenetur, sit Dei et statu gloriae effi-
citur; unde S. Aug. l. 15 de Trin. c. 16 ait: fortassis volubiles
non erunt nostrae cogitationes ab aliis in alias euntes atque redeuntes,
sed omnem scientiam nostram uno simul conspectu videbimus.
Dixi quae spectant beatorum facultatem: non si inferiori modo cualiter
de novo videre possunt, v.g. noviter productas hostias aut eorum
per revelationem quod in ea non visione nova creati videbunt, sed
auditu etc.

tro q. [illegible] Luig. [illegible] ex dictis

Colliges. tres dotes ad gloriosos assignari posse scilicet visionis, comprehensionis et delectationis correspondentes tribus virtutibus theologicis, quas in via exercuit: et quidem dos visionis virtuti fidei, qua in Deum credidit, dos comprehensionis virtuti spei, qua in ipsum speravit, de facto a ipsum in quem speravit, possidet, denique et dos delectationis charitati, quia cum delectatione in illo et sine fastidio diligit, quem sub velamine [illegible] amaverat. Ut Ls tres ad dotes ab ipsa beatitudine distinguuntur realiter et entitative, quidquid in contrarium dixerit S. Thomas 3. p. in suppl. q. 95. a. 2. ubi vult dotes entitative non esse qualitates: sed probatur: dicendum est, aliquid dos et beatitudo est realiter differunt, ut beatitudo dicat ipsa operatio perfecta, qua ad Deo conjungitur: sed dotes dicant habitus vel dispositiones, vel quaecunque alia qualitates, quae ad hujusmodi perfecta operationem ordinantur: nam iuxta [illegible] dos nil aliud est, quam ornatus corporis, et animae in aeterna beatitudine jugiter perseverans. atqui juxta S. Hilarium supra relatum dotibus ornatus ad [illegible] tota renovatio consistit in agnitione Dei, fide aeternitatis, innocentiae sinceritate, et morum bonitate, quae omnia realiter quid aliud, quam ipsa beatitudo ad 2. dicendum quid ipse habitus vel dispositio in qua S. Thomas reponit dotem ad videndum Deum: si enim pro instanti suae beatitudinis in statu perfecto Deum clare videt, et sic eum videbit in aeternum, absque ulla mutatione et augmento; et sane non probat hic ex eius adducto de [illegible] terreno. quod si tamen nil aliud illigit nomine dotis prout supponere ad 3. dicendum videtur, qua lumen gloriae, consentio eidem libenter, illud que vere ens sive est, in ista a creatione distinguere, in quantum ipsa creatio a Deo distinguitur: at non a beatitudine creata, quia ipsa Deus illius beatitudo est lumen gloriae, ut supra probavimus. etc.

Dicas: Dotes dari gratis, beatitudinem propter merita; nam –
Deo hoc supponi potius quam probari, si e finis datur meritis,
tum media ad finem illum consequendum dantur meritis, ut palam est; quia
unum sine altero subsistere nequit: atqui si dotes sunt habitus et
dispositiones ad videndum Deum, sunt media ad eundem clare: ergo si finis
datur propter merita, etiam dotes propterea dabuntur.

Cum igitur dotes nil aliud sint, quam ejus ornatus: hic nil aliud quam
visio, possessio et amor Dei: hoc vero nil nisi beatitudo essentialis,
esse patet; inter illas et hanc nulla realis distinctio inter=
cedere potest, etsi non abnuam distinctionem rationis ratiocinatae, cum ibidem
identitas sub diversa ratione attingere valeat. et hoc de bea=
titudine essentiali.

Articulus 2dus

De Beatitudine accidentali, seu Corporis glorioso, et quidem primo de Carnis resurrectione.

Sponsa Christi, utpote Regis aeterni filia, vestitu interius tota
inenarrabili potitur, sed et extra fimbriis aureis fulgebit,
cum Deus ea induerit vestimentis salutis, et indumento justitiae circum=
dederit illam, et corruptibile hoc induerit incorruptibilitatem per
gloriosam e morte et corruptione resurrectionem; quidquid in contrarium
dixerint Sadducaei aliique nostri temporis haeretici, qui carnis resurre=
ctionem negavere, contra quos dogma catholicum hoc clare evincitur
primo ex Scriptura Job. 19. Scio quod redemptor meus vivit et
in novissimo die de terra resurrecturus sum, et in carne mea
videbo Deum salvatorem meum. Is. 26. vivent mortui tui, inter=
fecti mei resurgent. Dan. 12. de iis qui dormiunt in pulvere alii
evigilabunt in vitam aeternam alii in opprobrium. et Luc. 20

ait Xtus ad Sadducaeos dicentes non esse resurrectionem: erratis nes-
cientes scripturas neque virtutem Dei; in resurrectione neque nubent
neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei. de resurrectione autem
mortuorum non legistis quod dictum est a Deo (Exod. 3.) ego sum Deus
Abraham, Isaac et Jacob, non est Deus mortuorum sed viventium.
et alibi saepius. Ob. Patres tam novi quam veteris testamenti
tandem non crediderunt. probatur ergo hic fidei noster articulus
ratione contra eos qui scripturam non admittunt. sic: homo a Deo conditus
est propter beatitudinem animae et tum corporis: ergo ut homo finem suum
quoad utrumque assequatur necesse est, ut caro ejus reviviscat.
quod homo realiter sit propter Deum constat ex dictis, ergo et propter beatitudinem
animae et tum corporis sic probatur. Beatitudo est praemium et merces
pro operibus bonis: ergo retribuetur illis qui ea fecerunt operati: at
qui totus homo seu anima et corpus [illegible] ea operatus est: ergo toti homini seu
animae et corpori est illa retribuenda. neque
dicas [illegible] ergo utrique sufficeret illa ex retributione [illegible], dein
primum post judicium ultimum et corpori; sed hoc non probaret nam
R. Deo N. ant. quia sicut in operibus bonis vel malis anima praevenit
corpus, vel [illegible] vel [illegible], ita juste Deus ordinavit, ut anima praesen-
tiat et praegustet beatitudinem praemii aut amaritudinem supplicii. nec
dicas 2do juxta Ecclesiasten unum esse interitum hominis et jumentorum. c. 3
et Job c. 14. dixisse: homo cum dormierit non resurget donec atteratur
coelum, quia terra in aeternum stat. nam
R. ex hisce textibus nil evinci, nam Salomon ibi non omnimodam
comparationem facit hominis inter interitum et jumentorum, sed quoad mortem
corporis tantum, seu quod sicut corpus jumenti [illegible] corrumpitur
et putrescit, ita et illud hominis, ipse c. [illegible] spiritualiter docet animam hominis

immortale et redire ad Deum, qui dedit eam. Sextgalt est etiam
propterea nobis, qui vult quod caro in pulvere dormiens sit resur-
rectura cum caelo elementari seu aereo, de quo S. Petrus praedixit
2 Ep. 3. calore solvetur in die judicii. Resp.
Dicas 3tio hanc resurrectionem carnis videri impossibilem ob destructionem
compositi corporis, quod et ad plenum annihilatur vel saltem in elementa resol-
vitur, nam abstracta dubi.
Resp. D. Augustinus in Enchirid. c. 88. sic: non perit Deo terrena mate-
ries, de qua mortalium creatur caro, sed in quemlibet pulverem cine-
remve solvatur, in quoslibet halitus aurasque diffugiat, in quamcumque
aliorum corporum substantiam, vel in ipsa elementa vertatur, in quorumcumque
animalium etiam hominum cibum cedat, carnemque mutetur, illi animae humanae pun-
cto temporis redit, quae illam primitus ut homo fieret, cresceret, et viveret
animavit. Hoc itaque certo constituto solvenda est.

Quaestio 2da

An integra caro sit resurrectura et quomodo?

Dico 1o eadem nostra corpora in eadem membrorum integri-
tate qua fuerunt constituta sunt resurrectura, ac conjungenda eidem
nostrae animae, cum qua antea constituebant compositum ex anima et corpore.
Prob. 1. ex Script. in qua S. Job c. 19. asserit: se in carne sua ac suis
suis oculis esse visurum redemptorem: ego ipse et non alius videbo Deum
salvatorem meum. et Christus Luc. 24. ad discipulos suos dixit: palpate
et videte quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere.
et Joan. 20. ostendit Thomae latus apertum et fixuras clavorum
quas in corpore proprio habito accepit: ergo idem corpus resurrexit.
hinc conclusio
Prob. 2. ratione: resurrectio est illius quod cecidit, et mortuum erat
restitutio in pristinum vitae statum: ergo resurgere nil aliud est,

quam quod idem corpus numero, quod ceciderat mortuum erat, et in sepulchro in pulveres solutum, itaque restaurare in pristina membra, et vivificare per eandem animam, cui antea conjungebatur; nam si est aliud corpus vel alia anima, vel aliis partibus vel aliis membris, non est resurrectio ejusdem hominis, sed alterius, vel potius productio alterius corporis vel conversio prioris corporis in aliud; et sic non resurgeret idem homo; quod ut fiat plane necesse est, ut corpus quod resurgit non solum idem sit quoad speciem et naturam, sed etiam quoad numerum ac individuationem, et coalescat ex eadem carne, sanguine, ossibus, nervis aliisque organicis partibus, quibus antea constabat; sitque praeterea idem non solum unitate animae, sed etiam unitate corporis.

Probatur 3o ex Conc. Later. 4. univ. quod c. 1. de fid. Cath. sic definivit omnes mortuos cum suis propriis corporibus resurgent, quae nunc gestant, ut recipiant secundum merita sua etc. Ad clariorem autem hujus materiae intelligentiam explicanda hoc Conclusio pluribus. itaque

Dico 1o eadem corpora non solum ut quidam putant quoad materiam primam seu elementa in quae resolvuntur, sed etiam quoad materiam eandem, quae prius cum eorum anima constituebat individuum; quia aliàs non resurgeret idem homo ut probavimus, et ulterius probat S. August. l. 22. de Civit. c. 20. ex illo Scripturae dicto: capillus de capite vestro non peribit: Absit hoc, ait, decebit in illo novo saeculo, ut indicia gloriosorum vulnerum in illa immortali carne cernantur, ubi membra ut ponderentur, concisa vel secta sunt, ibi cicatrices sedem eisdem membris redditis non perditis comparebunt... absit autem, ut ad resuscitanda corpora vitaeque reddenda non possit omnipotentia Creatoris omnia revocare, quod vel bestia vel ignis absumpsit, vel in pulverem cineremve collapsum, vel in humorem solutum, vel in auras est exhalatum. absit, ut sinus ullus secretusque naturae ita recipiat aliquid subtractum sensibus nostris, ut omnium Creatoris aut lateat cognitionem aut effugiat potestatem... redeat ergo caro illa homini, in quo eam caro natura primitus capit. ab illo quippe altero, qui illa

comedit: Itaque multo sumpta deputanda est, quo fuit ex alieno ei redhibenda est, unde sumpta est. Sua vero illi, quem fames exinaniverat, ab eo qui, ut et exhalata revocare, reddetur quavis ex his omnibus, quibus placet modis, nec illa ejus materia in ulla parte quadrat ... eam reparaverit omnipotens. Et catebris manifestet, unde vellet, ea separaret omnipotens. Et ipsa sententia veritatis, qua dictum est: capillus capitis vestri non peribit, absurde sentitur, ut putemus, cum capillus hominis perire non possit, tam tantas carnes fame depraedatas atque consumptas perire potuisse.

Dicitur nostro idem corpora resurgent in eadem mensura, eodemque corpore quo mortuus et sepultus fuit, quia non eam totam illam materiam quantitatem, quae fuit in partibus et membris successive illius hominis, quia tunc, non si homo foret, non resurgeret denuo idem homo: cum enim corpora nostra quotidie effluant, et aut crescant aut decrescant, quotidie commutamur, aut alius cum 30 ... aliusque cum 30. alius cum jam toto capite canus est: quo illa, ut obsitum videtur materia sumenda à resurgentibus, quae perfectior erat secundum formam et speciem hominis, quod probat D. Thomas l. 4. cont. gent. c. 81. ubi ait: Totum ex ea sumitur, quantum sufficit ad complementum debitae quantitatis, nihilominus quia tamen si partes formam materiae fluant et refluant, homo est unus vero à vitae exordio usque ad ultimam ejus clausulam, verissime dicit Doctor citatus in igne qui cum continuo ardeat, unus vero dicitur propter hoc quod species ejus manet, licet ligna consumantur, ac de novo apponantur.

Dicitur in eadem mensura fiet ut notat Augustinus: l. 22. de Civit. c. 15. quique in sua corporis statura et pristino statu; siquidem Christus ait, in ea mensura corporis, in qua est mortuus resurrexit, nec fas est dicere, cum resurrectionis omnium tempus venerit, accessuram corpori ejus eam magnitudinem, quam non habuit, quando in ea discipulis in qua illis notus,

apponit, ut longissimis fieri posset aequalis. Si autem de revocandis ad unius cor-
poris modum omnium quorumque maiorum corpora redigenda, peribit de multo-
rum corporibus plurimum, cum ipse nec capillum periturum esse promiserit; restat
ergo ut suam quisque recipiat mensuram, quam vel habuit in iuventute, etiamsi senex
est mortuus, vel fuerat habiturus, si ante est defunctus: atque illud quod commemoravit
Apostolus de mensura aetatis plenitudinis Christi, aut propter aliud intelligamus esse
dictum, id est, ut illi capiti in populis Christianis accedente omnium perfectione mem-
brorum aetatis eius mensura compleatur; aut si hoc de resurrectione cor-
porum dictum est, sic accipiamus dictum, ut nec ultra nec infra iuvenilem
formam resurgant corpora mortuorum, sed in ea aetate et robore
usque ad quam Christum hic pervenisse cognovimus. circa 30 quippe
annos definierunt esse etiam saeculi huius doctissimi homines iuventutem:
quae cum fuerit spatio proprio terminata, inde iam hominem in detrimenta vergere gra-
vioris ac senilis aetatis: et ideo non esse dictum in mensura corporis vel
in mensura staturae, sed in mensura aetatis plenitudinis Christi. ex
quibus S. Doctoris verbis

Colliges omnia corpora resurrectura fore qualia in aetate 30 an-
norum sive iunior sive senior homo mortuus fuerit, iuxta illud
Ephes. 4. donec occurramus omnes in unitatem fidei, et agnitionis filii
Dei in virum perfectum in mensura aetatis plenitudinis Christi.

2do In statura unusquisque pro illa aetate sibi propria hominis progenie
in propria carne quam vel habuit, vel habuisset resurget, et hoc absque per-
ditione unius capilli: ergo et in propria statura, quia et in illa Christus
resurgere ab Apostolis visus est.

Dr: 3tio in eadem membrorum integritate, ubi nota partes ad integ-
ritatem et perfectionem corporis spectantes alias esse ab Authore naturae in-
stitutas ad ornatum tantum, ut barba, crines, alias ad usum tantum,

ut lac et semen, alias vero ad usum et ornatum sunt, ut sunt ma-
nus, pedes, sensus. jam ex his partibus ea quae ad usum et orna-
tum sunt, sine dubio resurgent, quia ad integritatem pertinent,
et illa integritas ad corporis pulchritudinem est instituta, ut oculos de-
lectet intuentium, ac mentem eorum excitet ad cognoscendam Dei
commendandam sapientiam. illas vero quae sunt ad usum tantum, vult Richardus
in 4. d. 44. non resurrecturas, quia partes ad generationem hominis ab au-
tore naturae datae sunt, quod cessabit, et effectus cessante fine, et
ille. imo D. Thomas q. 44. etiam excludit a corpore redivivo san-
guinem nutrimentum, quia in tali corpore nihil futurum sit super-
fluum. caeterum intestina et venae vacua non erunt, sed hoc
vasa replebuntur spiritibus illis vitalibus animatis; qui cum etiam in
damnatis pessimi ac foetidi; et ad aeternitatem sufficit quod permittit,
a fortiori in corporibus erunt beatorum.
Sed an etiam diversitas sexuum? negabant Origenistae quia
dicunt si hoc esset, esset etiam nuptiae futurae, et generatio pro-
lis: in caelo autem neque nubent neque nubentur Matth. 22. sed pariter in
roboris est hoc ratio: non fuit ratio status incorruptibilis vita in
corpore motus vegetativi cessabunt, vis enim digestiva stomachi
non aget, nec cibum diget, ita neque actus generationis exercebuntur.
nec obstat quod sic talia membra privarentur suo officio, nam sicut
ait Tertullianus l. de resur. c. 66. cum membra virtutis aut vitii
instrumenta homini fuerint, eadem quoque in praemiis seu suppliciis
futura sint ipsis hominibus, vel etiam ad ostendendam et laudan-
dam Dei sapientiam, ut vult S. August. l. 22. de Civit. c. 17. non enim vitium
relinquit, sexus feminei sed naturae, quod neque coitu et a partu,
a partu immunis erit: erunt tamen membra feminea non accomodata
usui veteri, sed decori novo, quo alliciat aspicientis con-
cupiscentiam quae nulla erit, sed laudes Dei sapientiam, atque clementiam,

qui ergo non erat fecit, et liberavit à corruptione quod fecit. et ex his ysdem verbis sequitur manifestè quod si nec capillus de capite peribit corpora eorum resurrectura fore cum ysdem membris, quae ad ornatum spectant.

Dr 4.to coniungenda eidem nova ac, in qua fuit intra vivificabantur adeo ut corpora rediviva erunt in sua perfectione, ut sint absque errore ignorantia infirmitate pugna et caeteris imperfectionibus libera. neque ex functione eorum diminuenda quoad motus aut rarefactionem vel dispositionem spiritualem; ita spiritus quales in corpore redivivo et in statu resurrectionis erunt immutabiles, permanebuntque per eandem temporie.

Dixi coniungenda eidem ac illa fiet per satisfactionem non modo supra dicto quo corpora restituuntur in pristinum vitae statum, de quo

Dico 2.do restitutio talis non fiet immediatè à Deo. 2.do in instanti. 3.tio cum Xtus descendet de caelo et angelos premisset cum tuba ut mortuos excitent, et gocent ad judicium. 4.to quod peragetur in valle Josaphat.

Prob. 1. p. 1.o contra eos qui dicunt resurrectionem fore immediatè per Angelos. quia non solum innumeris locis erunt, illa ideo corporum dispersa, sed et innumeris modis variata, et per innumeras formas suas ac species transfusa, nec ullum erit vestigium, unde cognosci possent, ad quem tot millibus corpus pertineant. hinc credibilius videtur hoc totum virtute divina peragendum fore, quia Deo omnis omnes illa, illa in quocunque loco sint sita, vel in quacunque alia sint substantia mutata, notissima sunt quod de Angelis vix credi potest, etsi ex dispositione divina eis committi possent, tamen hoc non expedire videtur.

2.do quia sicut Deus solo imperio suo ad creandum ex nihilo produxit absque ministerio Angelorum, et hoc ideo ut creaturas ex usque

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

facta est, eum suum creatorem agnoscat, ita et simile suo di=
vinitis invictum argumentum est restitutio corporis corrupti in pro=
tinum imo meliorem vitae statum; nam tamen eam non est reuniri corpori,
vino neque virtute daemonis, vel alterius Angeli, quia aa utpote spiri=
tualis non subsit ubi pro corporali nec daemoni a quo si quo facta
est est resurrectio, ius opponitur illa potius dei et prodigium, quae vera resurrectio=
ratio, resurrectio ut mox probabimus contingit in instanti; atqui hoc
actio solum competit deo, qui ipse dixit et facta sunt. Angeli extra effi=
ciunt tempore imperceptibili hoc est brevissimo agant, non tamen in instanti et
in indivisibili: ergo.

Prob. 2. p. ex Apostolo 1. Cor. 15. ubi dicit: in momento in ictu
oculi mortui resurgent. id est in indivisibili; id est punctum
temporis, et ictus seu nictus oculi, quia virtus infinita dei subito
operatur si velit absque temporis intervallis. hoc ipso quia actio dei
realiter est ipse Deus, Deus autem supra omne tempus. ergo.

Prob. 3tio ex illo Matth. 24. mittet Angelos suos cum tuba et voce
magna et congregabunt electos eius a quatuor ventis a summis cae=
lorum usque ad terminos eorum. neque aliter congregabunt eos nisi convocan=
do tubarum sono ex omni orbis parte. unde et c. 15. procedi dixit:
exibunt Angeli et separabunt malos de medio justorum; id est trans=
ferent mortuos ad judicii locum quod brevissimo tempore fiet. unde ad
congregandum electos utrum quaeserit illorum ministerio Angelorum
qui tradiderunt in Patriam; ad reprobos autem quia se ipsos transfer=
re non poterunt, quaeserit alios, qui illos transferant. non tamen de=
sunt, qui putant, eos transferendos esse non per bonos Angelos
sed per daemones; sed probabilius est, quod sint transferendi per Ange=
los aeterni judicii administros non sine speciali divino ipsorum
auxilio; daemones enim ipsi resistent, nec solet reus reum sistere

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

aut praesentare judicii, unde videtur et daemones, qui fuerunt praesentes
esse per Angelos bonos.

Lib. 4. p. ex c. 3. Joelis ubi habetur: ecce in diebus illis et in tempore illo,
cum convertero captivitatem Juda et Jerusalem, congregabo omnes gentes, et
deducam eas in vallem Josaphat, et disceptabo cum eis ibi super po-
pulo meo et haereditate mea Israel ... consurgant et ascendant
gentes in vallem Josaphat, quia ibi sedebo, ut judicem omnes gentes in
circuitu. nec

Dicas: propheta per ly Josaphat non indigere locum determinatum, sed quemvis
ubi Dominus erit judicaturus; Josaphat enim nil aliud interpretatur quam
Dominus judicabit. nam

Contra, etsi hoc verum sit, secundum nominis etymologiam spectatam, tamen dicitur
vallis Josaphat, ubi Dominus judicabit, sicut secundum nominis etymologiam
Bethlehem spectatam, quod interpretatur Domus panis, non dicitur Bethlehem
ubi est domus panis, seu in qua domo est panis; unde vallis Josaphat
est locus determinatus juxta montem Oliveti prope Jerusalem, et cum
Scriptura asserat eatenus judicium futurum in valle Josaphat, et
vera sit talis vallis hujus nominis, de speciali hoc loco dicendum est.
dein et congruum est mysterio incarnationis, ut in illa regione
judicaturus sit Christus Judex, ubi ipse pro salute omnium inique
fuit judicatus, et ibi appareat ejus majestas, ubi antea visa fuit
ejus humilitas, et tandem ut ibi descendat de caelo, ubi antea
ad caelum ascenderat, et totum nostrae redemptionis et salutis opus eodem
loco quo fuerat inceptum, absolveret et compleret.

Quantum locum occupaturi sint toti orbis creaturae rationales, nobis
omnino est incognitum, nec juvat id curiosius inquirere, tempore indebito
et quibus stabilito tempore certe experiemur, quae resurrectae carnis
modo ut certa suppositio est

Quaestio 2da

An caro cum iisdem qualitatibus sit resurrectura in quibus mortua?

Quaestionem hanc solvit Apostolus 1. Cor. 15. dicens: ecce mysterium vobis dico: omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur /: lege ad gloriam:/ in momento, in ictu oculi, in novissima tuba. canet enim tuba, et mortui resurgent incorrupti: et nos immutabimur /: id est nos electi:/ oportet enim incorruptibile hoc induere incorruptionem: et mortale hoc induere immortalitatem. et paulo superius: Sed dicet aliquis: quomodo resurgent mortui? qualive corpore veniant? et nonnullis interjectis ait: Sic et resurrectio mortuorum. Seminatur in corruptione, surget in incorruptione. seminatur in ignobilitate, surget in gloria. seminatur in infirmitate, surget in virtute: seminatur corpus animale, surget corpus spirituale. ex quibus infertur primo omnes resurrecturos et quidem eosdem morituros esse ultimos, quod et idem Apostolus insinuasse dicitur? videlicet 1. Thess. 4. ubi ait: Hoc enim vobis dicimus in verbo Domini, quia nos qui vivimus, qui residui sumus in adventum Christi, non praeveniemus eos qui dormierunt, quoniam ipse Dominus in jussu et in voce Archangeli et in tuba Dei descendet de coelo: et mortui qui in Christo sunt, resurgent primi, deinde nos qui vivimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obviam ~~in~~ Christo in aëra, et sic semper cum Domino erimus. in quo verba ait S. Aug. l. 20. de Civit. c. 20. quaeri solet utrum illi quos hic viventes inventurus est Christus, quorum personam in se atque illos qui tunc sunt viventes transfigurabat Apostolus, nunquam omnino morituri sint ... cum gore resurrectio, re=

ponsit fieri possit, nisi mors praecesserit, Apostolus dicat ad
Corinthios, omnes resurgemus, vel sicut alii codices habent, omnes dor-
miemus, nec dormitionem possimus loco isto intelligere nisi mortem,
quomodo omnes vel dormient vel resurgent, si tam multi quos in cor-
pore inveniet Christus, nec dormient, nec resurgent? Si ergo
sanctos qui reperientur Christo veniente viventes, eique in obviam
rapientur, crediderimus in eodem raptu de mortalibus cor-
poribus exituros, et ad eadem mox immortalia redituros, nullas
in verbis Apostoli patiemur angustias, sive ubi dicit: Tu quod
seminas non vivificatur, nisi moriatur, sive ubi dicit, omnes resur-
gemus, aut omnes dormiemus, quia nec illi per immortalitatem vivi-
ficabuntur, nisi quantulumlibet paululum tamen ante moriantur: ac
per hoc et a resurrectione non erunt alieni, quam dormitio prae-
cedit quamvis brevissima, non tamen nulla... nec ab illa sententia, qua
homini dictum est: Terra es et in terram ibis, futuros illos sanctos
arbitremur immunes, si eorum morientium non recident in terram
corpora: sed sicut in ipsa resurrectione moriuntur, ita et resurgent
dum feruntur in aere, in terram quippe ibis, id est, in hoc ibis
amissa vita, quod eras antequam sumeres vitam: id est, hoc
eris exanimis, quod eras, antequam esses animatus. hucusque
S. Doctor.

Infertur 2do corpora non iisdem qualitatibus seu proprietatibus infirmi-
tatibus, quibus mortua fuerunt, sed multo excellentiora
resurrectura: Seminatur corpus animale, surget corpus spirituale.
erit ergo spiritui subdita caro spiritualis, ait denuo Laudatus S.
Doct. l. c. c. 25: sed tamen caro non spiritus, sicut carnis subditus
fuit spiritus ipse carnalis, sed tamen spiritus non caro. Tametsi
corpora rediviva careant facultatibus vegetativis non

in destituens constitutibus spiritualis; hinc dicuntur corpora spiri-
tualia, quatenus ut spiritus non erunt corruptioni obnoxia, ac soli corpo-
ri servient, nullo penitentia fumos, nec vapores nec excrementa
nec ulla sententia pugna interna unius partis in alia, sed
gloriosa dotis corporis aptissima erit ad serviendum spiritui, vivacitate
et celeritate; in quo sensu quia corpora rediviva sunt similia spi-
ritibus, dicuntur spiritualia non quod dependeant a corporeis, sed
quia spiritus imitantur.
Eorum perfectio duo potissimum habet, scilicet acumen seu vivacitatem
et celeritatem seu vegetatem in exercendis operationibus: unde corpora
rediviva erunt perfecta in suis qualitatibus ut sensus omnes sua ~~vera~~
valeant obire ~~et~~ munia absque ulla repugnantia et pugna, et ex hac
temperie qualitatum oritur incorruptibilitas, quia eatenus corpus
constitutum incorruptibile, quatenus perfecte possidet absque omni
pugna qualitatum contrariarum, quo facto dicitur semper perseverare in eodem
statu; ac sic corpus spirituale, nullique amplius corruptioni
obnoxium; quamquam ratione distinguitur ab aliis quia hoc in per-
petuo motu seu mutatione, illud contra in statu constituto seu
stabili et immutabili. Et hoc legas velim de corporibus
sive damnatorum sive beatorum; nam sicut gaudia continua
caelorum non alterabunt corpora beatorum, sic nec ignis aeter-
nus inferni damnatorum; quia in statu resurrectionis
nulla futura erit alteratio, nulla corruptio, nulla vicissi-
tudo in contrariis qualitatibus, sed simpla in perfecta quiete manebunt,
ac conspirabunt ad perpetuitatem illius status. Porro quanta sit
et quam magna sit spiritualis corporis gratia, quam nondum venit
in experimentum, vereor ne temerarium sit omnino, quid de illa pro-
ferre eloquium. At quia sit nostrum gaudium propter Dei laudem de-
serendum, eas solummodo adhuc dotes, quas clementissimus

Deus in scripturis sacris nobis dignatus est revelare, et quarum commemoratio fit in scholis, paululum admiremur. Sit ergo

Articulus 3.tius

De Dotibus corporis gloriosi.

Praeter eam incorruptibilitatem rediviva SS. corpora quaedam insignia et praeclara ornamenta erunt habitura, quibus erunt praestantiora et nobiliora, quam fuerunt antea; haec autem dotes 4. a Theologis ex scripturis sacris annumerantur, quarum prima est impassibilitas, iuxta illud Apoc. 21. absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, et mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, quia prima abierunt. 2da Agilitas iuxta illud Isai. 40. assument pennas ut aquilae, current et non laborabunt, ambulabunt et non deficient. 3tia est claritas, iuxta illud Matth. 13. tunc justi fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum. et Philipp. 3. reformabit corpus humilitatis nostrae configuratum corpori claritatis suae. 4ta est subtilitas, iuxta illud 1. Cor. 15. seminatur corpus animale, surget corpus spirituale. jam de his est ~~quaestio~~

Quaestio prima

unde proveniat impassibilitas corporis gloriosi?

Theologi varii sunt circa hanc quaestionem, aliqui Scotus, Durandus etc. putant, impassibilitatem consistere in extrinseca protectione Dei non coagentis cum causis 2dis ad corruptionem, et alterationem talium corporum, eo prorsus modo, quo Deus non coagebat cum igne babylonico ad comburenda corpora trium puerorum.

Alij existimant, illam provenire ex hoc, quod licet corpora gloriosa servent suam materiam elementorum quoad substantiam, destituuntur tamen contrarijs qualitatibus alterativis.

Alij credunt, corpora rediviva assumptura statum et actionem elementorum seu caelestis substantiae potentiae vi cuius redantur immortalia ac impassibilia.

D. Thomas cum alijs impassibilitatem hanc ponit in aliquo intrinseco, quod donatur ex anima beata super corpus sibi unitum dominio. 3. p. in suppl. q. 28. a. 1. cuique et ego

Dico. Dos impassibilitatis formaliter importat aliquid intrinsecum, quod nihil aliud est, quam vis sustentativa naturalis temperamenti corporum gloriosorum ex dominio perfecto animae in corpus redundans et tamen gloriae sempiternae illam conservans.

Prob. 1. p. quod sit vis sustentativa naturalis temperamenti: nam ista corporis passio nihil aliud est, quam receptio formae sive effectus ab agente producti in materia extra: ergo quamdiu naturalis temperamentum in suo nativo vigore manet, nullamque formam alienam, vel aliquem effectum vi cuius alterius contrarij destruatur, in se recipit, incorruptum corpus durabit, adeoque respectu aliorum corporum impassibile erit.

Prob. 2. p. quod illa vis proveniat a dominio perfecto animae, nam corruptibilitas in rebus et corporibus sublunaribus provenit ex eo, quod forma tantum imperfectum habeat dominium in materiam. et materia non habeat plenam subiectionem ad formam; unde dum forma per immensibilem informationem non dominatur materiae, eamque totaliter sibi subiiciat, relinquit in materia locum alterationibus, et qualitatibus corruptivis materiam praeparantibus ad introductionem novae formae expellentis ex toto priorem formam, ex cuius expulsione sequitur corruptio

prioris quaesiti et quaestae corruptio.

Confirm. corpus Adae fuisset incorruptibile et consequenter est impassibile, nisi peccasset ex gratia contra dominatum mentis: quae si ea iterum perfecte dominabitur corpori, illud conservabit incorruptibile tamdiu, quamdiu ibi perfecte dominabitur. Ant. prob. ex Aug. l. 1 de pecc. merit. c. 2 ubi ait: quid ergo respondebimus (Pelagiani hoc sentientes) cum legimus hoc Deum primo homini iam post peccatum increpando et damnando dixisse: Terra es et in terram ibis? neque enim secundum animam, sed quod manifestum est secundum corpus dictum esse, et morte ejusdem corporis erat utique in terram, quamvis secundum corpus terra esset, et corpus in quo creatus est animale gestaret, tamen si non peccasset in corpus fuerat spirituale mutandus et in illam incorruptionem, quae fidelibus ac sanctis promittitur, sine mortis periculo transiturus... neque enim metuendum fuit, ne dum forte diutius hic viveret in corpore animali senectute gravatus, et paulatim veterascendo perveniret ad mortem. Si enim Deus Israelitarum vestimentis et calceamentis praestitit, quod per tot annos non sunt attrita, quid mirum si obedienti homini eiusdem potentia praestaret, ut animale et mortale habens corpus, haberet in eo quemdam statum, quo sine defectu esset annosus tempore quo Deus vellet a mortalitate ad ~~mortem~~ immortalitatem sine media morte venturus. Fuit ergo haec ipsa caro, quam nunc habemus non ideo non est vulnerabilis quia non est necesse ut vulneraretur, sic illa non ideo non fuit mortalis, quia non erat necesse ut moreretur... Habebat ergo (Adam) in lignorum ceterorum fructibus refectionem contra defectionem et de ligno vitae stabilitatem contra vetustatem... Sed et alia testimonia quibus evidentius apparet non aliud spiritus sed esse corporis morte propter

=peccato meruisse generis humani. ad Rom. 8. Apostolus dicit: Si
=autem Christus in vobis est, corpus quidem mortuum est propter peccatum,
=spiritus vero vita est propter justitiam... corpus inquit, mortuum
=est non propter fragilitatem terrenam, quia de terrae pulvere factum
=est, sed propter peccatum. ergo infero jam: si contraria rebus
contrariis sanantur, aut consequuntur, ut quodque certum
est: et caro nostra corruptibilis et passibilis facta fuit per pec-
catum Adami, seu ut in priori tractatu probavimus, per rebellionem
carnis contra dominatum mentis; sequitur per se per obedientiam
carnis versus eam mentem illam incorruptibilem et impassibilem conser-
vari, et hoc tamdiu, quamdiu illa perseverat: atqui per-
severat: ergo etc.
Prob. min. quia praemia gloriae sempiternae sunt duratura in aeternum,
illa obedientia durabit in aeternum tamdiu sicut quamdiu durabit
gloria, quia ut denuo ait S. Aug. de Civit. l. 22. c. ult. ibi
nec volet spiritus aliquid, quod nec spiritum possit decere nec
corpus: ergo
Consequens igitur est: in illa temperamenti effectiva et sustenta-
tiva unio est animae cum corpore reunitiva vitae ac beatae
ex statu beatitudinis inexistente et inde in corpus ipsi
reunitum redundante recte constituit dotem impassibilitatis
[illegible]

Quaestio 2da

Unde proveniat agilitas corporis gloriosi?

Agilitatem seu habilitatem in corpore ad motum ac citissime sese
ubicunque movendi consequuntur, at unde desumatur?
varie respondent Theologi:
Durandus in 4. dist. 44. q. 7. existimat, gloriosum cor-

pus n alio [illegible] iterum [illegible] ac mortale: pugnat dn hoc
sentia [illegible] eod Theolgorum cts. &c.

Sotus in 4. dist. 49. q. 4. a. 7. post [illegible] conclusionem ponit hanc [illegible]
in extrinseca Dei virtute, beatis talis assistente, ut [illegible]
[illegible] concurrat ad eos motus, quos se movere voluerint.
quod de [illegible] et [illegible] [illegible] certum puto, sed si de
dotali [illegible] agilitatis agat.

D. Thom. 3. p. in suppl. q. 84. a. 1. dotem agilitatis in qualitate corpori in-
[illegible] causata ex ae gloria constituit. at [illegible] [illegible]
vitale motus, ut patet; ergo neque tam agilitas in ea [illegible],
et si negare non possim, illam [illegible] ut requisitum ea [illegible] requiri.

Scotus in 4. dist. 49. q. 14. putat, illam sola esse in corpore etiam sine
quocunque supernaturali addito, et ex parte ad hanc nihil aliud
requiri, quam quod virtus motiva fiat perfectior, ex parte corporis
vero quod resistentia tollatur, cui et ego consentio quoad hoc, in alio tamen
supposito

Dico. Dos agilitatis de nuo probabilius repetitur ex dominio [illegible]
ae in corpus, adeoque plus non requiritur ad illam, quam ut aa do-
minium perfectum in corpus acquirat, et hoc ei per se conveniat.
Prob. 1. ratione. quia aa separata ad instar angeli ubicunque volue-
rit esse, ibi statim in [illegible] [illegible] erit, ergo et corpori glorio-
so unita; aa enim per unionem corporis gloriosi nullo [illegible]
[illegible] et [illegible], sed hoc potius in statu illo gloriosiore perficietur.
atqui si aa unita corpori gloriano erit ubicunque voluerit,
et corpus ibi erit, quia constituunt unum individuum: ergo &c.
Quod a hoc fieri possit absque alio supernaturali addito
probat Scotus 2do l. c. sic: respondeo quod potentia ad [illegible] ortum,

Adeo quod proportionata agilitas, quae requiritur ad motum beati, sit ex parte supernaturali quomodocumque addito corpori vel animae. Nec oportet ex parte animae nisi quod virtus motiva sit perfectior, et quod resistentia actualis ex parte corporis tollatur, et utrumque potest fieri sine supernaturali addito, quia quod modo in anima virtus non est sufficiens ad motum, hoc est vel quia impedita est a corpore, vel quia in se est diminuta: et ad est separata aut unita corpori glorioso intenditur, sicut virtus beati visiva intenditur resumpto corpore glorioso, quia ut videtur, tunc poterit sine difficultate visibile quodcunque videre inspiciendo. Ergo potentia motiva in anima intenditur ad gradum perfectum, quod sufficiat ad movendum corpus illud sine fatigatione. nec tamen erit nova potentia, sicut nec virtus visiva interior in beato et non beato est alia potentia visiva. Ex parte autem ipsius sed corporis mobilis amovebitur duplex impedimentum, unum ex parte organorum virtutis motivae, quod est in juncturis et nervis, quo impedimento remoto sit trahibilitas, et applicabilitas maior in eis, et amotio istius impedimenti maxime requiritur ad agilitatem in motu progressivo, ad quem movet potentia motiva organice. aliud impedimentum est in toto corpore, quod est repletio humoribus grossis et spiritibus, et quantum fumositatibus et multis talibus, quae reddunt hoc pigrum et quae non pertinent ad veritatem naturae humanae: haec autem amovebuntur, et spiritus boni et subtiles dabuntur gloriosis corporibus, per quae reddetur corpus multum agile ad motum: sicut patet per oppositum de corpore mortuo, quod efficitur gravius, quia anima deserit eam aut non operatur, sed quia spiritus vitales corrumpuntur, et humores grossi induruntur.

Confirm. nra conclusio auth. S. Augi: qui l. 22 de civit. c. ult. sic ait: qui motus illic talium corporum sint futuri temere definire non audeo quod excogitare non valeo. Tamen et motus et status sicut ipsa species decens erit. certe ubi volet spiritus ibi protinus erit corpus, nec volet aliquid spiritus quod nec spiritum possit decere nec corpus. Item idem l. 13 ibi c. 20: quia caro tunc spiritui summa et mirabili obtemperandi facilitate subdita usque ad implendam immortalitatis indissolubilis securissimam voluntatem omni molestia, omni corruptibilitate et tarditate detracta; et eod. l. c. 18 ait: cur ergo sanctorum perfectos et beatos divino munere spiritus sine ulla difficultate posse ferre quo voluerint et sistere ubi voluerint, sua corpora non credamus? nam cum terrenorum corporum sicut onera in gestando sentire consuevimus, quanto maior est quantitas, tanto maior sit et gravitas, ita ut plura pondo pauciora plus premant, membra tamen suae carnis leviora portat anima cum in sanitate robusta sunt, quam in languore cum macra sunt. Tantum valet in talibus etiam corporibus terrenis, quamvis adhuc corruptibilibus atque mortalibus, non quantitatis pondus, sed temperationis modus. et quis verbis explicet quantum distet inter praesentem quam dicimus sanitatem, et immortalitatem futuram?

Quaestio 3tia

Unde proveniat Claritas corporis gloriosi?

Coloris porro claritas corporum gloriosorum quanta erit, exclamat S. Augs: l. 22 de civit. c. 19. ubi justi fulgebunt sicut sol in regno patris sui? sicut sol, ait Salvator textus; unde putant quidam cum S. Thoma, claritatem corporis gloriosi non differre specie a claritate coelestium corporum, et ex hoc probant: quia utraque

lux eadem modo visu imutat, etsi claritas corpori
gloriosi futura sit inde splior, ac longe splendidior ac
defaecatior ac perfectior. tota ergo diffa ponunt
aliqui diversa a luce non in ejus essentia ac ratione specifica.
nam dicunt: si claritas corporis gloriosi esset specifice
diversa a claritate coelesti, hoc idem posset asseri de aliis gli-
tatibus de albedine ac aliis coloribus quibus Beatorum corpora
afficientur ac ornabuntur. hinc et inferunt, cum lux
illa prehendatur ab nostri oculo per visum, poterit hoc quan-
vis non glorificata claritate corporis gloriosi attingere tamen
perceptibili obiecti. sed quidquid sit de his, quorum notitia reqs
obscura habetur non colligi ex scriptura aut revelatione habeti
potest. imo ex his contraria sententia probabilior videtur, ut ex trans-
figuratione Domini constat, cujus claritatem discipuli oculo corporeo
videre non potuerunt; item ex colloquio Moysis cum Deo etc.
itaque intactis ad statum quaestionis

Dico. claritatem corporis gloriosi provenire immediate a Deo.
contra S. Thom. 3. p. q. 45. a. 2. ubi ait: non solum hanc claritatem
sed et reliquas dotes corporis derivari in illud ex gloria animae.

Prob. 1. ex script. 2. Cor. 5. Apostolus dicit: scimus quoniam si terrestris domus
nostra hujus habitationis dissolvatur, quod aedificationem ex Deo habemus domum
non manufactam aeternam in coelis: atqui ista aedificatio nihil aliud est,
quam glorificatio et ornatus corporis gloriosi. ergo.

Prob. 2. ex eod. Apost. Philipp. 3. quia Deus reformabit corpus
humilitatis nostrae configuratum corpori claritatis suae, ergo specialis claritas
a claritate animae distincta; non ipsum corpus juxta illud 1. Cor. 15. seminatur
in ignobilitate, in virtute et in gloria resurget: ergo independenter
a claritate animae.

Ais. S. Augustinum quoque docuisse in Ep. ad Dios. post med. clari-
tatem corporis a gloria animae provenire: tam potenti natura, ait

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

ibi: Deus fecit adm: ut ex eius beatitudine redundet in corpus
plenitudo sanitatis et incorruptionis vigor. etc.

R. N. A. quia ut ex citatis verbis ad oculum patet, Augustinus
ibi non fuit locutus de claritate, sed incorruptione corporis, quae
ex speciali dispositione divina ex perfectione animae in corpus provenire
censetur. ulterius ex illo Joannis 17. ubi ad Patrem suum oravit Christus: et nunc
clarifica me tu Pater apud temetipsum claritate quam habui,
priusquam mundus esset apud te. eodem orationis more addidit;
manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo.
claritas quae corporis gloriosi est praemium et compensatio laboris quem
fuit corpus pro Deo sua laboravit, et compensabitur in aeternum; sed
cum illius est fit, laudem Deo. ex his

Claritas corporis gloriosi definiri potest, quod sit qualitas ex lumine gloriae
in corpus gloriosum redundans, illudque pellucidum et fulgens
reddens; ait S. Laurent. Justin. l. de disc. et perfect. monast.
convers. c. 23. nimia claritate fulgebit corpus gloriosum: adeo
ut solis splendorem transcendat splendore; non tamen luce suo intuentium
reverberabit aspectum, sed ineffabili modo quodam confortabit.
erit tota eius substantia corporeis oculis visibilis, adeo ut vasorum
caeterorumque membrorum harmonia conditoris declaret magis-
terium admirandum.

Rationes contrariae quae opponi possent, debent explicari, quod claritas
mediante gratia, sicut et gratia in corpus redundet, non quod
ab anima gloria proveniat. jam de 4ta dote sit

Quaestio 4ta

Quid sit dos subtilitatis?

Multum circa praesentem difficultatem alterant theologi, at
parum solide; quare omissis illorum subtilitatibus
paucis

sio. dos subtilitatis consistit in eo, quod corpus glorio-
sum sit liberum et immune ab omni crassitie terrenae con-
cretionis, et facingq gravam mattiam vitae vegetativae:
quae immunitas provenit ex eo, quod anima plenum habeat domi-
nium in materiam, eamque totaliter sibi subjiciat, et hinc corpus
trahit ad plenam participationem sui esse substantialis, unde Apostolus
dicit 1. Cor. 15. seminatur corpus animale, surget corpus spiritale.
hoc dictum S. Aug: in enchirid. c. 91. explicat: quoniam ita
=erit de gloria carnis et spiritus vivificante spiritu sine
=sustentandi alicujus indigentia subdita carne, ut nihil
=nobis repugnet ex nobis; sed sicut foris neminem, ita nec
=intus nos ipsos patiamur inimicos. etc.
Notabis, corpus gloriosum ratione hujus dotis non habere virtutem
penetrativam corporum solidorum, ut volunt, vi cujus corpus
gloriosum possit esse cum aliis in uno et eodem loco, quia subtili-
tas non aufert a corpore glorioso quantitativam dimensionem
ex qua impenetrabilitas ac situs distinctio loco primitus quantit:
gratis dimanant, ut patet ex glorioso Xti corpore, quod habebat
perfectam dimensionem externam, et sibi extra partes positionem; unde
quod corpus gloriosum se se per aliud corpus sine laesione illius
transmittere et pervadere possit, hoc non habet ex se, sed ex
gratiae divinae virtutis; et hoc tradit Apostolus lib. sententiarum con-
stabit ex testibus famosissimorum Patrum mox adducendis.
primo S. Aug: serm. 160. de temp. et 4. Dom. in Albis expo-
nens illa verba: intravit januis clausis etc. sic ait: audivit
=charitas vestra cum S. Evangelium legeretur, Dominum et salvatorem
=nostrum Jesum Xtum post resurrectionem suam clausis ostiis intro-
=isse ad discipulos suos. magnum mirandum, sed miror

definis si deum cogitaveris. mirum est si solidum hoc
hoc fuisset. responde ad corpus non ad phantasiam. ostiis clausis
intravit, respondeo tibi, ut sciant, quia vero corporale
est cicatrices tangendo monstravit. sed fuit non in=
quis, non corporalis per januam clausam intrare; fuit et
non corporalis super fluctus maris ambulare. intravit
per clausa ostia; responde mihi da mihi soliditatem
carnis. ambulavit super aquas maris; da mihi et tu
pondus carnis. vis nosse hoc ipso fuisse? et Petro dedit,
qui quod voluit dedit. quod suum erat sibi servavit. ille
vivens, per clausas januas intravit qui nascendo integri=
tatem matris non violavit: ergo fratres admirati credamus
credentes obaudiamus, obaudientes speremus promissa,
si faciamus jussa; quia ut faciamus jussa, ipse adjuvat,
à quo speramus promissa.

2do S. Hilarius l. 3. de Trin. eadem verba explicans inquit:
venit Jesus januis clausis, et stetit in medio discipulorum
suorum: an exstructa parietum penetrans et solidam lignorum
naturam impenetrabilem transcurrit? stetit namque corporeus
non simulans aut fallax . . . integra omnia et obserata.
Sed ecce assistit mediis cui per virtutem suam universa sunt
pervia. invisibilibus calumniaris; ego à te visibilium
exposco rationem. nihil cedit ex solido, neque per naturam suam
aliquid tam laxe insensibili ligna et lapides admittunt.
corpus Domini à se sed non defuit ut se sese resumat ex nihilo, et
unde qui assistit in medio, deest? cedit ad hoc et sensus et sermo
et extra humanam rationem est veritas facti.

3tio S. Thomas ipse, in suppl. q. 83. a. 2. in c. dicit: corpus
gloriosum non habebit ratione suae subtilitatis, quod possit esse

cum alio corpore, sed poterit simul cum illo corpore esse, ex speciali virtute divina.

4to Idem docet S. Dionys. Areopag. Tom. 2. Ep. 4. ad Caium Monach. et c. 2. de Divin. Nom. § 9. aliique SS. Patres, quorum textus deferre brevitatis causa supersedemus.

Ratio quam affert S. Thomas l. c. haec: quia constat quod corpus gloriosum erit sensibile etiam tactu, ut patet in corpore Domini Jesu. Ulterius nec ei deerit materia aut forma aut naturalia accidentia sicut calidum et frigidum et similia. unde patet quod corpus gloriosum non obstante subtilitatis dote replebit locum: insania enim videtur dicere, quod locus ubi erit corpus gloriosum, esset vacuus: si igitur non vacuus, et quolibet corpus vi suo integritatis naturalis propriam sibi exigebit situm: ita faciet virtus divina, concludit S. Doctor, ut corpus gloriosum simul sit cum alio corpore ex ad perfectionem gloriae.

Abeant igitur theologi scholastici eiusque penetrare chymeria. Abeant ... cessent suis argutiolis ex philosophicis principiis, ex fundamentis descendentes, proprietatis virtute divina evincere miraculum est; ait S. Augustinus Serm. 199 de temp. quod Dominus Jesus Christus in carne vera intraverit ad discipulos per ostia clausa. requiris a me forsitan rationem... si hanc rationem a me poscis, non erit mirabile; exemplum quaeris, non erit singulare. credis supra undas Christum super aquas maris firmis gressibus ambulasse? credis utique. dicis igitur mihi, si per ostia clausa Christus intravit, ubi est corporis integritas? recedant paulisper modus et pondus. ille hoc fecit cui nihil impossibile est, Christus qui carnem suam potuit de sepulchro producere, non potuit clausis januis ad discipulos introire? stupendis miraculis, serva fidem, non inquiramus rationem. hinc est quod S. Thomas discipulus dubitavit, nec

=credidit… manu quaerebat et latus, et dum curiose scru=
=tit in vulnere, morte incurrerat in fide. Sed
tis de fide ex, Xtum januis clausis conandum intrasse:
ergo quoque de fide est, illum januas penetrasse.
R. N. C. quia licet Scriptura referat introitum, modum tamen quo
factus est reticet, ut fidei maneat locus. et cum ne nomen
quidem in Scripturis vel SS. Patribus invenias, merito ut
ens rationis chymericum explodit: admiremur ergo mirandum,
quod est supra rationis captum: et admirantes credamus cre=
dendentes obaudiamus. et abundantes promissa sperenus

Articulus 4tus

De Sensibus.

In illa futura vita, ait S. Anselmus l. de Similit. c. 57. dele=
ctatio quaedam ineffabilis beatos inebriabit, et inaestimabili
dulcedine sui, totos eos innarrabili abundantia satiabit.
quod dici totos? oculi, aures, nares, os, manus, pedes,
guttur, cor, pulmo, ossa, medullae, et cuncta singillatim
membra eorum in communi tam mirabili delectationis et dulcedinis
sensu replebuntur, ut vere totus homo torrente voluptatis Dei
potetur, et ab ubertate domus ejus inebrietur. et

Ratio dicitur sensus extrinseci et intrinseci sentient habituri sua quaedam delec=
tationes; quia sensus singuli cum corpore et anima in terris ostenderent
labores: ergo congruum quoque est, ut in patria consortes fierent
beatitudinis: sit igitur de illis

1mo De oculo

Quaestio Ima

Quodnam sit objectum oculi corporei?

Nodus quaestionis est in eo, an ab oculo corporeo cum visibili

sit contra Dura. etc.

Prob. 1mo nemini mortalium unquam fuisse concessam Deum videre quamdiu in vivis fuit, claram et intuitivam Dei visionem; Moysi enim Exodi 33. a Deo postulanti, ut sua ipsi gloria ostenderet, responsum est: ego ostendam tibi omne bonum... non poteris videre faciem meam; non enim videbit me homo et vivet. et Joan. 1. Deum nemo vidit unquam. 1. Tim. 6. quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest. adeoque juxta communem SS. PP. doctrinam textus contrarii, qui vel de Moyse, Beata Virgine, vel D. Paulo, aut aliis objiciuntur, de alio modo visionis, v.g. fidei, aut figura assumpta explicari debent.

Prob. 2do neque quaestio est de oculo corporeo alicujus hominis viatoris, quod videamus in praedictis est error ab Ecclesia damnatus, quaestio ergo est de oculo corporis gloriosi. et

Dico 1mo. contra Durand. non est obiectum corporis gloriosi, seu oculus corporis gloriosi non est capax clarae visionis intuitivae contra Durand. est communis ferme SS. PP. S. Hieronymi Ep. 3. S. Athanasii orat. cont. gent. Cyrilli Alex. l. 4. in Joan. c. 4. S. Cyrilli Jeros. catech. 9. illuminat. S. Basilii serm. in verba Moys. S. Ambros. l. 6. Hexameron c. 7. et alii. pro nostra conclusione sub dubio fuerit S. Augustinus l. 22. de Civit. c. 29. ubi:
„ex me quaeritur, quid acturi sint sancti in illo corpore spi-
„rituali; non dico quod jam video, sed dico quod credo, secundum illud quod in
„psalmo lego: credidi propter quod locutus sum. dico itaque quod visuri
„sint Deum in ipso corpore, sed utrum per ipsum sicut per corpus
„nunc videmus solem, lunam, stellas etc. non parva quaestio est. durum
„est dicere quod sancti talia corpora habebunt ut non possint
„oculos claudere, atque aperire cum velint. durius quod

: ibi Deum quisquis oculis clausis n̄ videbit ... absit ut
dicamus illos Sanctos in illa vita Deum clausis oculis n̄ visuros quem
: spiritu sp̄ videbunt. Sed utrū videbunt et per oculos corporis,
: cum eos apertos habebunt, inde quaestio ē ... nec illud quod ait
: Apls. facie ad faciē, cogit, ut Deum per hanc faciē corporalē
: atque oculi corporales, nos visuros esse credamus, quem spiritu sine
: intermissione videbimus. nisi autem et ēt interioris hominis facies
: n̄ diceret idem Apslus: nos autem revelata facie gloriam Dni specu=
: lantes in eandem imaginē transformamur de gloria in gloriā
: tamquā Dni spiritu. nec aliter dicimus quod in psalmo canitur: acce=
: dite ad eum et illuminamini, et facies vestrae n̄ erubescent.
: fide quippe acceditur ad Deum, quae cordis constat esse n̄ corporis.

Prob. conclusio nra ulterius rationibus S. Doctoris. imo quia cum apparuerit similes ei erimus quoniam videbimus eum sicuti ē. 1 Joan. 3. hinc illud quod ait S. Doctor, ep. 6. Italicae viduae: videbimus, in quantum similes ei erimus, quia et nunc in tantum n̄ videbimus, in quantum dissimiles sumus. inde igitur videbimus, unde similes erimus. quis autem me absurdius dixerit, corpore nos vel esse vel futuros esse similes Deo? in interiore igitur hoc ista similitudo ē, qui renovatur in agnitionē Dei secundum imaginē ejus, qui creavit illum.

2do. ibi: quodcunque corpus sit corporibus in loco aliquo sit necesse ē, nec
: ubique sit totum sed minore sui parte minorē locum occupet, et
: majore majorem. sed Deus n̄ ē talis natura. ergo.

3tio. si Deus oculo corporeo videri potest, aliis quoque sensibus
: percipi potest. ibi: sonus quod Deus erit, ut possit et auribus percipi?
et halitus erit, ut sentiri possit olfactu? et liquor aliquis
erit, ut possit et bibi? et moles erit, ut et tangi?
atqui hoc dici nequeunt. ergo

4to quia Deus est charitas, veritas et sapientia quae corporis ocu-
lis non percipiuntur, ut docuit Augustinus. Doctor Ep. 111 ad Fortun-
atianum dicens: si ergo vere dicitur quod charitas corporalibus oculis vi-
deri non potest, fortassis et Deus. Si ista autem nequaquam poterit,
multo minus ipse fons. quod pluribus adhuc probat Nazianzenus tota quae-
stiola et seqq.
5to oculus non potest elicere actiones auditus, cum hi sint extra illius
sphaeram activitatis: ergo neque videre Deum, cum ratione activitatis na-
turalis Deus plus distet ab oculo corporeo quam auditus. neque
dicas, per potentiam obedientialem non impedire, quoniam per potentiam obedientialem
ignis in spirituales substantias agit: ergo et oculus corporeus potest extra obiectum
sui specificativum et determinatum elevari per potentiam obedientialem ad Dei vi-
sionem. nam
Resp. n. C. discrimen est, hoc intercedit inter ignem et oculum, quod oculus sit
potentia vitalis et restricta ad obiectum sibi determinatum; ad quod ex natura sua tendens
et ordinatur, adeo ut extra illud nullo modo efferri possit quin
illius natura mutetur; et esse oculus corporeus desinat, et si absque
tali mutatione neque Deus ullo obiecto infinito supplere defectum proportionis
potest inter obiectum et facultatem. potentia latet in carne; quod si Deus
faceret habere potentiam spiritus, caro non esset sed spiritus. aliud est de
potentia non vitali, quae ad nullum obiectum determinatum determinatur; unde ignis
determinatus est ad ea urenda et torquenda, quae calore illius uri et
torqueri possunt, unde si substantias spirituales ad ignis cruciatum,
et ignis in eas agere potest. Sed
Dices 2do minus distare materiale et spirituale, quam finitum et infinitum:
atqui creata finita sunt et illa tamen potest videre Deum infinitum.
ergo et facultas materialis obiectum spirituale assequi.

A. D. A. minus distant [illegible] in rae entis. C. M. in rae Rotis qua
habet poa ad obtm et ex qua petit Deg attingendi facultatem.
Deg quippe ab initio creavit oculos ad videnda obta corporalia
tamen cum in eadem carne et iisdem sensibus resurrecturi simus
Legitur recepio oculos nros obta à rae suo instituta servaturos
tum; nec poe ulterius elevari, quin nae illorum mutetur. nec
dicas 3tio. S. Jobum ipsum prophetasse intuitiva Dei visione
per oculos corporeos; dum c. 19. dixit: in carne mea videbo
Deum salvatorem meum. item c. 42. nunc oculus meus videt te: ergo
nam ut
Respondet S. Augus: l. 22. de Civit. c. 29. ad primum loc. V. Test.
quia Job ibi resurrectionem carnis prophetavit, non tamen dixit
per carnem meam, et si dixisset, posset Deus Xtus esse, qui per carnem
in carne videbitur, sic ergo textus Jobi sic accipi debet: in car=
ne mea videbo Deum, idest, in carne mea ero cum videbo Deum.
ad 2dum paulo superius sic respondet, hic nihil prohibet oculos
cordis intelligi, de quibus ait Apls. illuminatos oculos habere
cordis vri. et sic ergo videri Deum, cum videbitur, ambigam=
bigit nemo, qui fideliter accipit, quod ait Deus ille Magister: beati
mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. cum tamen habeant et ibi,
ut ait Augus: oculi corporei officium suum, et in loco suo
erunt, utetur illis spiritus, per spiritale corpus;
Dico 2do cum S. Augus: cit. c. 29. quod licet oculi corporei
Deum non sint visuri visione intuitiva clara, ipsum
tamen visuri sint in omnibus rebus tamquam oia regente, adeoque in
effectibus.
Prob. ex S. Doct. c. l. ubi sic ait: quamobrem fieri potest valdeque
credibile est, sic nos esse visuros mundana tunc corpora
cœli novi et terræ novæ, ut Deum ubique præsentem et uni=

versa est corporalis gubernante per corpora quae gesta-
bimus, et quae conspiciemus, quaqua versum oculos duxerimus, cla-
rissima perspicuitate videamus, sicut nunc invisibilia Dei per
ea quae facta sunt, intellecta conspiciuntur, per speculum in aenigmate
et ex parte, ubi plus in nobis valet fides qua credimus, quam
corporalium specierum, quam per oculos cernimus corporales.
Sed sicut homines inter quos viventes motusque vitales exerentes vivi-
mus: mox ut aspicimus non credimus vivere, sed videmus, cum eorum
vitam sine corporibus videre nequeamus, quam tamen in eis per corpora
sine ulla ambiguitate conspicimus: ita quocumque spiritalia illa lu-
mina corporum nostrorum circumferemus, incorporeum Deum omnia
regentem etiam per corpora intuebimur. videbimus ergo ista s.
Doctorem etiam per oculos corporeos, quod hic credimus, non quidem
facie ad faciem, ad instar ab, sed in effectu, in quo videbimus
Deum omnia regentem et gubernantem, ad instar si viderimus homines,
inter quos vivimus adhuc vivere nullo motu externo vitae ipsorum
quod fidei nostrae assimilat; quos tamen deinde vivere non amplius credimus,
sed videmus, si viderimus motus quosdam vitales exercere, quod
visioni in patria comparat. ad hoc
Dico 3.tio Oculi corporei gloriosi obiectum praestantissimum et no-
bilissimum erit clara visio humanitatis Christi. ut
Prob. 1o S. Aug. l. c. 29. cit. ex script. illud est quod scriptum est, ait,
et videbit omnis caro salutare Dei, sine ulla nodo difficultatis, sic acci-
piatur, ac si dictum fuerit, et videbit omnis homo Christum Dei, qui utique
in corpore visus est, et in corpore videbitur, quando vivos et mortuos
iudicabit.
Prob. 2. ex script. Is. 33. ubi propheta hanc visionem, repletivam praedicit
loquens de beato in corpore redivivo et glorificato in patria
coelesti, regem in decore suo videbunt oculi eius. et ibidem
Apoc. 1. videbit eum omnis oculus. quibus consonant P. P. omnes. et

Prob. 2a ratione sic, quia humanitas Xti utpote vera corona extra
sphaeram activitatis cuiuslibet corporis; sed est obiectum dignissimum.
An vero ita sit usque in omni loco et distantia et quaenam ab usque hoc
~~nimis~~ nostrum non est disputare, illa enim actio non potius quies ait
Aug. l. 22. c. 29. atque otium gloriae futurum sit, si verum dicam dicere
nescio. non enim hoc unquam per sensus corporis vidi. hoc certum Beatos
ex visione ss. humanitatis Xti inenarrabilem laetitiam, voluptatem,
quam videbunt eam unicum suum beatorum, hinc
Dico 2do post Xti humanitatem praestantissimum visionis corporeae obiectum
in patria erit ss.ma Virgo Maria.
Ratio dat S. Anselmus l. de excell. B. V. c. 9. ubi ait: ecce sic Dominam
per quam tanta dona eis provenere, pro oculis habuerint circa se eo,
quod de utero suo Virgo filium genuit, profiteri, et iure materno colo=
dem eo quod eodem suo filio, regnante gaudere, quia exultatione exul=
tabant, pro tanta gloria eius; quo honore sublevabuntur in tanta=
toria eius. omnis itaque creatura debet ei honorem non solum quia vi=
debant nati ex stirpe eorum esse suum Creatorem, sed et quia Dominam
summam dominatricem coeli et terrae Mariam ex his consequenter esse factam
Reginam Angelorum. post Xti humanitatem et Virginem Matrem, magis pulchri=
tudo vincet omnes alias
Dico 3tio aspicient omnium gloriosi Beatorum omnes alios quos patria
caelestis; quive in visione Beatorum aspectu multa erit iucunditatis, de
qua Dionysius Carth. l. de mutua cognit. sanct. in pat. art. 15. ait:
O quam iucundissimum erit videre Sanctorum Apostolorum venustatem,
excellentiam et gloriam, Martyrum innumerabilium victoriosissimorum agmi=
num; confessorum lucidissimam turbam; Virginum purissimam
collectionem, totiusque caelestis curiae popularem multitudinem, sapientem
collectionem, pulcherrimam ordinationem! deinde eum varia visione

cælestem in suo decore et gloria cernere, ac gaudium quod o-
mnes sensus transcendit; quod vicissim erit tam innumerabilem
sanctorum multitudinem in suo decore et gloria felicissime sine
fine inspicere!

An oculi carnei Beatorum etiam sint visuri Angelos definire non
possumus, quod veritas ignoro. quidam putant, Angelos post diem
judicii assumpturos corpora ex materia cœli Empyrei, sed mera est
fictio, et nec ostenditur seu in scriptura sed scriptura sacra hoc
invenitur. Certum satis est, quod anima videat Angelos clarè
et corpus illos per effectus eos et cognoscat. hoc

Videbunt Beati etiam superbum totum universum; cœlum novum nimirum
et terram novam, de qua sic loquitur Petrus Chrysologus serm. 47. ait:
mundus de fine quod sensit, sine innovatione non desinit creatura, sem-
per mundus ... non creatori neque justis, sed peccatoribus fuimus ...
et talium ... amœni floribus rosisque ornati; existimam ...
ulterius solatium et gaudium aspicientibus erat, quid faciet
terra nova, terra (: sunt verba S. Anselm. in elucidario loquen-
tis de renovatione elementorum :) quæ quia in gremio suo Dominicor-
poris est sancto sanguine e-
jus fovit, tota erit ut paradysus, et quia sanctorum sanguine est
irrigata, odoriferis floribus, lilys, rosis et violis erit immar-
cessibilibus in æternum decorata. et hoc de oculo. jam de
alys sensibus

Quæstio 2da
Quale gaudium Beati ex alys sensibus sint perci-
puri?

De cæteris sensibus D. Bonaventura in soliloquio c. 4. sic loquitur: ibi erunt
omnes sensus in actibus suis: ibi enim oculus videbit decorum pulcherrimum,
gustus sentiet saporem dulcissimum, olfactus odorabit odorem
suavissimum, tactus amplectabitur objectum delicatissimum, auditus

de mulieribus per sonum iucundissimum; ibi est eum mens in exultatione rapitur Lingua in cantum laudis elevatur. quod diversibus magis usquam mihi difficili quam verbis exinanitibus probare vellem. Efficiat igitur nobis ex revelatione divina et Doctorum Sanctorum traditione percipere, statum beatorum esse omnium bonorum agregatione perfectum; qui et nobis usque ad terminos solitudinis nostrae mansionem; item omnes perfectos et arduos preparet vel regituras mercedem; qui est et quolibet in fine non adhuc latet; igitur strenue decertemus, ut experiamur.

Articulus 5tus
De Aureolis Beatorum.

Aureola communiter a Theologis definitur, privilegiatum praemium privilegiatae victoriae correspondens. aureola siquidem nil aliud dicere videtur, quam parvam coronam auream a nobili de qua provocatis in statu viae electis, et libentibus ratione excellentis victoriae. est praeiuxta communiter triplex, scilicet virginitatis, martyrii et doctoratus. cuius divisionis rationem dat S. Thomas 4. Sent. dist. 49. q. 5 a. 3. quia triplex sit duplex privilegiata victoria scilicet contra mundum, carnem, et diabolum; praeter eamque fidei vincimus mundum iuxta illud 1. Joan. 5. hoc est victoria quae vicit mundum fides nostra; quod fit per martyrium. per illibatam integritatem vincimus proprietates carnis quod fit in virginitate. Denique instructione, qua non solum propriis sed aliorum perfusis verbis imagine divina veritatis superat diabolus qui hominum mentes obscurare nititur, et ab eis a cognitione ultimi finis et vivendo avertere tentat; quod fit per Doctoratum: quod dot est tria privilegiata praemia, de quibus fit

Quaestio prima

Quae requiruntur ad aureolam Martyrii?

Dico cum communi ad verum martyrium tria requiri, primo mors

actu secuta, vel secutura, nisi miraculo impediatur, uti in
S. Joanne Ap(osto)lo factum est. ratio est quia ut Xtus ait: qui perdiderit
animam suam propter me inveniet eam; nemo a. perdit animam secuta nisi qui ponit
eam: porro ad hanc a. positionem non sufficit carcer, aut dispendium
bonorum temporalium, nisi et hoc sint causa mortis.
2dum est causa martyrii, nimirum fidei veritas, non tantum corde re-
tenta, sed vel verbis vel factis manifestata, non enim poena sed causa
facit martyrem.
Ratio est iterum illa Xti verba: qui me confessus fuerit coram hominibus, con-
fitebor et ego eum coram patre meo. porro talis confessio et factis
habetur, cum ex illo Jac. 2. ego ostendam tibi ex operibus fidem
meam. hinc quarumlibet virtutum opera, consequenter referens in
Deum tamquam supernaturalem finem, fide creditum authorem sufficiens causa
martyrii potest esse.
3tium est ut adultus nimirum habeat usum rationis moriendi pro Xto.
ratio: quia adultus regulariter non consequitur gratiam, vel eius augmentum, sine
libero aliquo suo consensu, nec ulla actio aut passio ei prodest ad
salutem, nisi fuerit aliquo modo voluntaria. nec tamen ad rationem
martyrii sufficit, ut quis moriatur pro Xto quomodocumque et per accidens
sed requiritur ut quis, per se et primario intentione mortem sustineat, propter
fidem, unde veri martyres dicendi non sunt, nec Ecclesia illos recipit ut
martyres, qui occumbunt in bello contra infideles ex odio contra fidem
directe pugnantes pro sese propria. aliud non est, si tamen ab infidelibus
capientur, et facta fidei professione ab ipsis trucidarentur
Dixi adultus non aliud esse de infantibus, qui sicut ex mera gratia con-
propria vere in baptismo sanctificantur, ita similiter veri martyres ef-
ficiuntur, ut Ecclesia docet de Innocentibus.

Quaestio 2da.

Quae requirantur ad aureolam virginitatis?

Dico ad obtinendam aureolam virginitatis requiritur perpetua carnis incorruptio, et absolutissima immunitas ab omni experimento corporalis ac venereae delectationis, sed et efficax propositum perpetuo eam continendi. Ratio est, quia iuxta S. Aug. l. de Virginit. c. 13. virginitas est in carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatio. Hoc est perpetuum propositum se continendi. Ratio quod est a natura absque libera electione non meretur praemium seu aureolam. Sed integritas corporalis seclusa proposito est a natura quae absque libera electione non meretur praemium. Unde nec filia Jephte nec Abel a Cain trucidatus obtinuerunt palmam virginitatis, illa quia habuit propositum nubendi, hic vero [illegible].

Notandum tamen virginitatem non perdi ex invita et violenta corporis corruptione iuxta illud Beatae Luciae effatum: Si me invitam iusseris violari, castitas mihi duplicabitur ad coronam. Quia nemo invitus perdere potest, quod sola libera voluntatis electione et affectu servare potest.

Quaestio 3tia

Quae requirantur ad aureolam Doctoratus?

Dico: ad obtinendam aureolam Doctoratus requiritur doctrina ordinaria per quam non tantum propriis [illegible], et omnis error aut ignorantia divinarum rerum depellatur, sed et a cordibus aliorum removeatur, pellendo praesertim haeresim, infidelitatem, et ignorantiam rerum ad fidem pertinentium.

Ratio petitur ex illo Dan. 12. qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, et qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stellae in perpetuas aeternitates. Et ex illis Christi verbis Math. 5. qui solverit unum de mandatis istis minimis et docuerit sic homines, minimus

vocabitur in regno caelorum; qui autem fecerit et docuerit, hic magnus
vocabitur in regno caelorum. hinc
Notant DD. Doctores ex professo debere incumbere et fungi
laborare in ostendendis fidei; unde docere professores vel alteros
aut populos documentationem merentur aureolam. meretur illam non
tantum is, qui doctrinam fidei disseminat docendo aut praedicando,
sed etiam qui eam doctrinam libris aut scriptis edit in lucem,
ut docet D. Thom. in 4. dist. 49. q. 5. a. 3. quaestiuncula 1. ad 3. et alii.

Caput 3tium

De proprietatibus finis.

Explicata essentia beatitudinis consequens est ut et ejus proprietates detegamus.
Sunt autem primo, necessitas amandi summum bonum quod visione intui-
tiva ejus consistit; impeccabilitas seu felix impotentia ad peccandum
et perpetuitas beatitudinis de quibus

Quaestio prima

An Beati necessario ament Deum?

Beatos continuo amore Deum prosequi convenit inter omnes, an
[?] amoris: hoc exercitium ita sit necessarium ut beati illud pro sua li-
bertate suspendere nequeant? Negat Scotus cum suis,
aitque amorem beatorum ex sua natura esse liberum ac contingentem,
licet per extrinsecam ordinationem Dei removendo omnia quae ab
eodem amore summi boni eos divertere possint, removentis,
ibi quae nihil quod in statu suo sit deviatur. Affirmant contra
Thomistae et alii cum quibus
Dico: Beati ab intrinseco necessitantur ad amorem Dei et quoad
exercitium.
Prob. Concl. hac ratione. ut est supra dicta et probata
beatitudo essentialis consistit in visione et amore Dei simul. ergo

beatus aut, sic Deum aspicere et amare debet, aut non erit
beatus, ut patet.
Ob. voluntas hominis viatoris non necessitatur ad amorem Dei quoad exer-
citium: ergo nec voluntas Beatorum, quia utriusque est idem objectum.
R. n. C. nam licet utriusque sit idem objectum, idem diverso modo
utrique est propositum: viatori obscure, Beato clare; unde cum
voluntas viatoris necessitatis obsequentis non nisi sub ratione majoris
boni est graventis videt falsi a summo bono avertatur, secus
vero beati, cum majus bonum summo bono, quod clare videt, non
inveniat; illud necessario amare ~~debit~~ debere.
Inst. 1o. Lumen fidei et lumen intuitivae visionis, sunt tantum
diversae qualitates ejusdem objecti formalis: ergo non obstante diverso
modo, non possunt inducere necessitatem aut diversitatem objecti mo-
ventis.
R. D. A. sunt diversae qualitates, quas necessario et entitative status pro-
portionatus consequitur C. secus N. nam ~~sicut~~ sicut lumen fidei
necessario et entitative status obscurae visionis consequitur, ita et lumen
gloriae statum visionis clarae; cum autem impossibile sit ex dictis
clare Deum intueri et illum non amare, secus manifeste modum
illum diversum inducere necessitatem aut diversitatem objecti moventis.
Inst. 2. potest Deus beato imponere praeceptum, ut pro aliquo tempore
suspendat exercitium amoris sive amicitiae seu quo gaudet
beatus de summo bono secundum se considerato, sive concupiscentiae, seu quo
gaudet de Deo ejusque bonis ut participatis; ergo saltem beatus
non necessitatur ad exercitium amoris, quia potest et deberet
tale praeceptum implere.
R. n. supp. ant. licet enim si aliquis beatus permaneret in non-
beato in clara visione et amore consistat, hic status totali-
ter ipse status beatorum. imo ans absolute ut implicatorium

negari pt. nã si Deus beato posset imperare tale praecep-
tum, deberet esse qd Beatus amando Deum contra eius prohibitione
peccaret, qd est absurdum: ergo negas et conseq.

Inst. 3tio qd non est summum bonum adhuc ut possibile peccari et
prohiberi pt: atqui exercitium amoris non est summum bonum: ergo.
R. D. M. qd non est summum bonum nec sbive nec obtive. C. M.
qd solum sbive summum bonum non est N. M. et C. nã ut veras Beati
qd solum sbive summum bonum non est N. M. — Q. — nã ut veritas beati-
necessitetur ad exercitium amoris non requiritur ut in se
sit summum, sed sufficit qd tendat ad tale obtum, quod bonitas obi-
sit summum, sed sufficit qd tendat ad tale obtum, quod bonitas obi-
tudinem in se contineat, alias exercitium amoris nullo modo
molestum aut tediosum est.

Quaestio 2.

An Beati sint ab intrinseco impeccabiles.

Beatos in patria coelesti nec peccare nec peccare posse res
de certitudine indubitata, ut ex quaestione praecedenti constat, Bea-
ti sive Deum videant et amant, et sibi ac suas actiones in
fine ultimum referentia quo solum peccatum recedit. Lis est ergo
in hoc, an ista impeccabilitas conveniat Beatis ab intrinseco
et ex natura visionis? an tantum a favore extrinseco manutenente
voluntatem Beatorum ne in peccatum labantur? et

Dico. Beati ratione suae beatitudinis sunt ab intrinseco impeccabiles est
Thomistarum contra Scotistas.

competit Prob. 1mo quia beatitudo ~~infert~~ ab intrinseco omne bonum afferre
et omne malum auferre; sed impeccabilitas est maximum bonum
peccatum vero summum malum: ergo beatitudo postulat ab intrinseco exclu-
dere omne peccatum, et reddere beatum impeccabilem.
2do iuxta dicta beatitudo essentialis ab intrinseco consistit in visione
et amore Dei, adeo ut his deficientibus nequeat dici beatus:

go quamdiu beatus quis est Deum amat, et amare debet, consequenter peccare non poterit.

3tio beatus est aeterna scriptura teste: ergo peccatum ab interiori excludere seu impedire se non, ratione communionis, etc.: atqui hoc solum est peccatum sive mortale sive veniale sive habituale, quia nihil coinquinatum intrabit in regnum caelorum neque ibi permanebit. ergo.

Confirmatur auth. S. Aug. l. 22. de civit. c. ult. ubi ait: nec ideo liberum arbitrium non habebunt, quia peccata eos delectare non poterunt. magis quippe erit liberum a delectatione peccandi usque ad delectationem non peccandi indeclinabile liberatum. nam primum liberum arbitrium, quod homini datum est, quando primum creatus est rectus, potuit non peccare, sed potuit et peccare; hoc autem novissimum eo potentius erit, quo peccare non poterit. verum hoc quoque Dei munere non suae possibilitate naturae; aliud est enim esse Deum, aliud participem Dei: Deus natura peccare non potest, particeps vero Dei ab illo accipit, ut peccare non possit. Servandi autem gradus erant divini muneris, ut primum daretur liberum arbitrium, quo non peccare posset homo, novissimum quo peccare non posset: atque illud ad comparandum meritum, hoc ad recipiendum praemium pertineret. Sed quia peccavit ista natura, cum peccare potuit, largiore gratia liberatur, ut ad eam perducatur libertatem, in qua peccare non possit. Sicut enim prima immortalitas fuit, quam peccando Adam perdidit, posse non mori; novissima erit non posse mori: ita primum liberum arbitrium posse non peccare, novissimum non posse peccare. ex quibus S. Doctoris verbis

Nota 1mo impeccabilitatem non esse naturae beatorum intrinsecam, quod solius Dei est, sed statui beatorum, qui Dei munus est.

Nota 2. beatos quod etsi peccare non possint vi status beatitudinis, ideo nihilominus servare liberum arbitrium, quia ut inferius ostendes, essentia libertatis non consistit in libertate contrarietatis,

sed q traditionis, seq. e Deus liber non est, qui nec est im-
peccabilis.
Ob. posset Deus alicui beato ad ponendum actum liberum obligato
per peccata absolute denegare auxilium gratiae efficacis; sed
tunc beatus actum liberum omittendo praeceptum transgrederetur, pro-
inde et consequenter peccaret: ergo.
Resp. n. supp. tanquam chymericum. nam si Deus beato praeciperet ponere
actum liberum, et ipsi denegaret gratiam requisitam, vi cujus beatus
omitteret actum, et peccaret, tunc talis beatus non amplius foret: quia
est in statu viae, et sic maius chymericum, qui tum statui beatitudinis
tum misericordiae divinae repugnat.
Inst. non minus est incompossibilis gratia sanctificans cum actu mor-
tali, quam visio intuitiva Dei: atqui illa stare potest cum pro-
xima peccandi materia ut patet: ergo et haec.
Resp. N. disparitas est tum quia gratia habitualis in statu viae struit
libero arbitrio, quod est vertibile in bonum et malum; at visio in-
tuitiva summi boni non struit libero arbitrio, sed potius
eud sibi totaliter struit, et immobiliter figit in summo bono.
tum etiam quia gratia habitualis in statu viae non tollit indigentiam
auxilii; consequenter nec libertatem ad peccandum contrarie requisitam: at vero
intuitiva visio contrario dicta omnino tollit indigentiam auxilii, cum
summum bonum ita proponat ut est in se, ut nulla ratio impossibilitatis mali
apparere possit.

Quaestio 3tia

An Beatitudo ab intrinseco sit inamissibilis?

Variae omnino sententiarum opiniones sunt Theologorum: celebris maxime est
Thomistas inter et Scotistas: illi volunt perpetuitatem et
inamissibilitatem beatitudinis convenire ex suis intrinsecis: hi

v. Itu per extrinsecu Dei favorē et gratuita volto illeg dece-
cernentis visioē intuitivā in perpetuū conservare. et hanc utrāq
sententiā sensus pollet viribꝰ. cum in certū jam sit ex scriptura
sap. 5. et 1. tel. 1. et alibi. atq de fide definitū c. firmiter
de sum. Trin. contra orig. beatudem æternū duraturā, et
de cætero jam intersitiam beati sit in extrinsecū durare in
æternū, consultis pidicari sit utramq sententiā genis, et
Dico. perpetuitas et inamissibilitas beati ē intrinseca
et graturalis in suo possibiliter nao, sed munere decreti
Domini immobiliter ac æternaliter ipsa conservantis.
Prob. 1ma qd beatus nō sit æterna raoe sui nao, quia nullū ens
creatū et consequēter nec intuitivā visioē entia Domo talem
habet nec habere sit permanentiā aut exigtiā permanendi in
suo esse, vel per potentiā Dei destrui nō poit: cū oīs creata res sit
sub illiq dominio perfecto. et hoc ē de fide.
Prob. 2. p. qd hoc perpetuitas sit graturalis et intrinseca. quia
contrā beatis inquiete æterna et fruitioē Dei perpetua absq
timore hinc frustrari consistit, per hoc quippe differt à beatitudine
temporali. Verū beatu æterna ē satietas perfecta appetitꝰ rationalis,
illaquippe consistit in visioē et amore Dei, constat a. ex scriptura
Angelos semper desiderare faciē Patris aspicere: atqui si nō et
perpetua non perfecte satiaret, quia Angeli semper desiderant in æternū
frui et nō rationis Deū aspicere: go. Demū beatus ē præmiū qd
Deus justis tribuit, sed præmiū istud ē æternū, et nō solū decreto Dei
æternū conservans, nā vita ipsa justorū juxta Math. c. 25. ē æterna, ergo per-
petuitas beati ē gnatlis et intrinseca, at nō nisi dependens à decreto divino,
ut facile.
Prob. 3. hoc pars ex illis Xti verbis Math. 25. venite benedicti Patris
mei, possidete paratū vobis regnū à constitutioē mundi. et raō